

BRIEVEN TUSSEN MARX - ENGELS EN DOMELA NIEUWENHUIS

DE BELGISCHE ARBEIDERS IN DE STRIJD

A. S. DE LEEUW

KOMMUNISME

MAANDSCHRIFT VOOR MARXISTISCHE-LENINISTISCHE THEORIE EN PRACTIJK

INHOUD

Briefwisseling van F. Domela Nieuwenhuis met Karl Marx en Friedrich Engels	pag. 241
De Strijd van de Belgische Arbeidersklasse, A. S. de Leeuw	" 259
De „Vernieuwing van het Socialisme“ door Psychologen door W. J. de Groot	" 267
De Noodtoestand van de Indonische boer, Abu Bakar	" 272
Karl Marx „Kritiek op het program van Gotha“, v. Veen	" 280
Parlement en Kiezer	" 286
Tijdschriften	" 286
Ontvangen literatuur	" 288

REDACTIE EN ADMINISTRATIE: AMSTEL 268, A'DAM

Een abonnement op „Kommunisme” brengt U iedere maand een aantal artikelen thuis, theoretische zowel als actuele, die U zeker zullen interesseren.

Een keur van vaste medewerkers, o.a.:

Peter Alma, Ko Beuzemaker, Roestam Effendi, Jef van Extergem, Paul de Groot, Mr. A. S. de Leeuw, Nico Rost, Mr. Hendriks, Mr. van 't Hoff-Stolk, Dr. ter Horst, Jef Last, C. Schalker, W. Siewerts van Reesema, M. Soerio—Sandiojo, H. Sterringa, Spectator, Ir. A. Struik, L. de Visser, E. Wackenier, D. Wijnkoop.

Schrijven over:

Binnenlandse politiek, buitenlandse politiek, vakbeweging, economie, strategie en tactiek in de klassenstrijd, het agrarische vraagstuk, het koloniale vraagstuk, opvoedkunde, natuurwetenschappen, lichaamskultuur, toneel, godsdienst, muziek, film, literatuur en een uitgebreide internationale tijdschriftenrubriek.

U ziet voor „Elck wat wils”.

Abonnementsprijs: fl. 0.50 per kwartaal; fl. 2.— per jaar, via den boekhandel fl. 2.50 per jaar; op te geven aan de Administratie van Kommunisme

AMSTEL 268 - A'DAM C.

Gelden te storten op Girorekening 212439 — Ko Beuzemaker, A'dam-C.

KOMMUNISME

MAANDSCHRIFT VOOR MARXISTISCHE-LENINISTISCHE
THEORIE EN PRAKTIJK UITGAVE VAN DE C. P. H.

Redactie en Administratie adres: Amstel 268 — Amsterdam
1e Jaargang No. 7-8 — Giro 212439 Ko Beuzemaker — Juli-Aug. 1935
Org. prijs 15 cents per nummer; per kwartaal f 0.50; per jaar f 2.—.
Boekhandelsprijs 20 cents per no.; f 2.50 per jaar, alles bij vooruitbetaling.
Prijs van dit dubbel nummer is org. 20 cents; boekhandel 25 cents

BRIEFWISSELING VAN F. DOMELA NIEUWENHUIS MET KARL MARX EN FRIEDRICH ENGELS

DE REDACTIE

Hierbij publiceren wij voor de eerste maal de briefwisseling van Ferdinand Domela Nieuwenhuis, de stichter van de Nederlandse socialistische arbeidersbeweging met Karl Marx en na diens dood met Friedrich Engels.

Slechts één dezer brieven n.l. die van Karl Marx van 22 Februari 1881, werd in Nederland vroeger gepubliceerd in het maandschrift „De Communist” van September 1930.

De brieven bevelen we zeer in de aandacht der Nederlandse lezers aan, omdat ze niet alleen van historische doch ook van grote praktisch-politieke betekenis zijn. We verwijzen b.v. naar het antwoord van Marx op de vraag van Domela Nieuwenhuis: „gesteld dat gij geroepen werd als hoofd van de regering, wat zou het eerste werk uwer handen zijn om de noodlijdende mensheid te verlossen?” Het antwoord toont Marx als de revolutionair, die wars van speculatieve vragenstellerij een „werkelijk proletarische revolutie” als het doel van de arbeidersbeweging ziet. Wij verwijzen b.v. naar de brief van Engels over de betekenis van principiële daden voor de socialist.

De brieven hebben tevens een grote historische waarde. Domela Nieuwenhuis leeft gewoonlijk in de gedachten voort als anarchist. Hij werd het ook, in de negentiger jaren. Maar gedurende de eerste en vruchtbare jaren van zijn politieke werkzaamheid, toen hij zich de onvergankelijke roem verwierf als de wekker en leider van de Nederlandse socialistische arbeidersbeweging, was hij in de volle zin van het woord Marxist. Hij beschouwde zich een persoonlijk leerling van Marx en Engels, zoals uit de volgende brieven overtuigend blijkt.

De briefwisseling tussen Domela Nieuwenhuis en Marx schijnt volledig, die tussen D. N. en Engels is het niet.

F. DOMELA NIEUWENHUIS AAN KARL MARX

Haag, 19 Juni 1880

Geachte Heer,

Wanneer ik socialist ben, dan ben ik het geworden onder invloed van uw buitengewoon belangrijk werk „het Kapitaal”. Hoe meer ik het bestudeerde, des te meer heb ik de helderheid van de uiteenzetting bewonderd en de konsekventie waarmee de gevolgtrekkingen uit het beginsel werden doorgetrokken. Het is voor mij evenals voor zoveel anderen het fundamentele werk (standardwork) van het wetenschappelijke socialisme. Helaas is het niet in onze Hollandse taal vertaald en de omvang van het werk is te groot om in een klein land als het onze een lezerskring te vinden, die zich voor zo diepgaande studies interesseert. Daarom lijkt het mij nuttig het te verkorten en zo de hoofdzaken ter kennis te brengen, zoals het reeds in het Duits en naar ik hoor in het Italiaans gedaan is.

Ik heb getracht dat in het Hollands te doen, maar omdat het het voornaamste is uwe ideeën getrouw en naar waarheid te reproduceren, is het mij veel waard te weten of de reproductie naar uw mening geheel in overeenstemming is met het origineel. Wanneer ik mij niet vergis, kent gij onze taal en daarom veroorloof ik mij de vrijheid U te vragen of gij zo goed wilt zijn de proeven door te zien, wanneer ik ze U toezend. Natuurlijk is het niet mijn bedoeling woordelijk te zijn, maar ik houd mij aan de betekenis. Wanneer ik weet, dat het juist weergegeven is in de zin van den schrijver, dan heb ik de voldoening te weten, dat ik niet ideeën op de naam van een ander heb gezet, die niet in ieder opzicht van hem zijn.

En ieder schrijver is de beste exegeet¹⁾ van zijn eigen werk.

Wanneer men het eerste deel heeft doorgewerkt, ziet men met verlangen het tweede tegemoet en naar ik hoop zal het niet lang meer duren of de wereld wordt verrast door de blijde boodschap: het tweede deel van „het Kapitaal” is verschenen. Is het onbescheiden U te vragen of de hoop in vervulling zal gaan?

Bij alle be- en veroordeling is het een grote voldoening voor U, dat mannen als Schaffle e.a. de invloed van uw werk hebben ondergaan en in het vaarwater, dat U geopend hebt, komen.

¹⁾ exegeet = uitlegger.

In de verwachting, dat gij het verzoek van den leerling niet zult afslaan, noem ik mij met de meeste hoogachting

Uw toegenegen

F. Domela Nieuwenhuis
Sundastraat 28

KARL MARX AAN F. DOMELA NIEUWENHUIS

27 Juni 1880

41 Maitland Park Road
London N.W.

Geachte Heer,

Mijn dokter heeft mij dringend voor enige tijd elk werk verboden, en ik zou Londen reeds voor een vakantiereis naar zee of in de bergen hebben verlaten, wanneer een zeer ernstige ziekte van mijn vrouw er niet tussen was gekomen. Brieven worden mij echter nagestuurd en bereiken mij steeds onder het bovenstaande adres.

Afgezien van mijn gezondheidstoestand op het ogenblik zou ik echter reeds daarom niet aan uw verlangen hebben kunnen voldoen, omdat ik niet genoeg Hollands ken om te beoordelen of deze of gene uitdrukking juist is.

Te oordelen naar de artikelen, die ik van U las in het „Jahrbuch der Sozialwissenschaft“ (eerste jaargang, tweede helft) twijfel ik echter niet in het minst, of ge zijt geheel de aangewezen persoon om den Hollanders een résumé van het „Kapitaal“ te geven.¹⁾ En passant merk ik nog op, dat de heer Schramm (C.A.S. p. 81) mijn waarde-theorie verkeerd begrijpt.²⁾ Hij had reeds uit een noot in het „Kapitaal“, waarin gezegd wordt, dat A. Smith en Ricardo zich vergissen, wanneer zij waarde en produktieprijzen om dus van marktprijzen in het geheel niet te spreken aan elkaar gelijk stellen — kunnen zien, dat het verband tussen „waarde“ en „produktieprijs“, dus ook tussen „waarde“ en de om de „produktieprijzen“ schommelende marktprijzen, geenszins bij de waardetheorie zelf behoort en nog veel minder door algemene scholastische zegswijzen kan worden geanticipeerd.³⁾

¹⁾ Domela Nieuwenhuis schreef 1880 in het „Jahrbuch für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik“ twee artikelen — een bespreking van „Die Phänomenologie des sittlichen Bewusstseins“ van Ed. v. Hartmann, en van „Engelsch“ „Kathedersocialisme“ van Dr. J. A. Levy.

²⁾ K. A. Schramm schreef in het „Jahrbuch für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik“ 1880 een C. A. S. getekende kritiek op Marx' waardeleer.

³⁾ anbicperen = vooruit lopen op.

Het tweede deel van het „kapitaal” kan onder de huidige omstandigheden niet in Duitsland verschijnen, wat mij in zoverre zeer welkomen is, als juist op het ogenblik bepaalde economische verschijnselen in een nieuw ontwikkelingsstadium zijn getreden, dus een nieuwe bewerking vereisen. Met beste groeten.

Uw toegenegen

Karl Marx.

F. DOMELA NIEUWENHUIS AAN KARL MARX

Haag, 6 Januari 1881

Zeer Geachte Heer,

De bewerking van Uw meesterlijk „Kapitaal” is klaar en in de hoop, dat de leerling het werk van den meester niet te veel verbrokkeld heeft, maar dat de meester erkent, dat zijn geest ook door de bewerking waait, heb ik het genoegen U een exemplaar aan te bieden ¹⁾. Naar ik hoop is de bewerking een grondslag voor onze socialisten, in zover als zij de wetenschap in dienst van het socialisme stellen.

Wanneer het niet te veel gevraagd is, zou ik zo graag van U, den meester van het wetenschappelijke socialisme en den praktischen stichter ener internationale arbeiderspartij een antwoord krijgen op de vraag: gesteld dat gij geroepen werd als hoofd van de regering, wat zou het eerste werk uwer handen zijn om de noodlijdende mensheid te verlossen? Zowel op politiek als economisch gebied heeft men veel tijd nodig om hervormingen aan te geven, die niet direkt maar slechts op de duur verwezenlijkt kunnen worden. Intussen vraagt men om brood en die vraag is zeer natuurlijk in de mond van een hongerende bevolking. Hoe zou men direkt de nodige zorg daaraan kunnen besteden — en dat is nodig om aan de regering te blijven — en toch de weg te effenen voor ingrijpende hervormingen? Naar mijn mening is het een kleinigheid om met de algemene ontevredenheid en nood aan de regering te komen, maar de grote moeilijkheid is daarin gelegen, om na de overwinning het veld te behouden. Misschien wilt gij zo vriendelijk zijn mij enigszins uitvoerig Uw opvattingen daarover mee te delen. Dat zou mij buitengewoon veel genoegen doen. Wij hebben dit punt op de

¹⁾ In 1881 verscheen Domela Nieuwenhuis' populaire uiteenzetting van het eerste deel van „Das Kapital” onder de titel: „Kapitaal en Arbeid”.

agenda van het internationale Arbeiderskongres te Zürich in 1881 gesteld.

En wel de vraag: *quelles sont les lois qu'il y aurait lieu de faire et quelles sont celles qu'il y aurait d'abolir immédiatement, tant sur le terrain politique que sur le terrain économique, pour faire triompher le socialisme, si par un moyen quelconque les socialistes arrivaient au pouvoir?* ¹⁾ Het is een praktisch vraagstuk, maar daarmee werkt men sterker dan met moie plannen in een verre toekomst, die de mensen koud laten, omdat zij er zelf niets van zien en bemerken. Het heden vraagt in de eerste plaats onze medewerking en wanneer wij niet precies weten, wat wij willen, noch het ene noch het andere, waar niet alles tegelijk gebeuren kan, brengen wij het niet veel verder voor de toekomst hebben geen recht onze tegenstanders te laken, wanneer zij ook zeggen: niet alles op eens, niet te snel, *festina lente*. ²⁾

Wat zegt gij van Ierland en de Ierse landkwestie? Gij kent zeker de leiders van de landleague-beweging. ³⁾

Sinds ik het eerste deel van Uw „Kapitaal” bewerkt heb, is mijn verlangen naar het tweede deel des te groter geworden en wanneer het niet in Duitsland verschijnen kan, zijn er buiten Duitsland andere landen, die het als een eer beschouwen de publikatie te bewerkstelligen, vooral Nederland het oude toevluchtsoord voor zovele denkers. Het zal een goed jaar voor de zaak van het socialisme zijn, wanneer gij de wereld verheugt met het tweede deel.

Met vele groeten en dankend voor het geestelijke voedsel waarmee gij mij en vele anderen hebt gespijst.

Uw zeer toegenegen

F. Domela Nieuwenhuis

P.S. Uw „Zur Kritik der politischen Oekonomie” en „Misère de la Philosophie” zijn niet meer te krijgen, het zou mij veel genoeg doen wanneer gij mij misschien een exemplaar zoudt kunnen bezorgen.

- ¹⁾ Welke wetten zou men moeten maken en welke zou men onmiddellijk moeten afschaffen, zowel op politiek als op economisch gebied, om het socialisme te doen zegevieren, als de socialistten op de een of andere manier aan de macht kwamen. Red.
- ²⁾ *festina lente* = haast u langzaam.
- ³⁾ „landleague” = organisatie van Ierse boeren, gesticht in 1879, stelde zich ten doel de gedwongen overgang van de gronden der landbezitters in het bezit des pachters, tegen schadevergoeding.

KARL MARX AAN F. DOMELA NIEUWENHUIS

22 Februari 1881

41 Maitland Park Road
London N.W.

Zeer Geachte Partijgenoot,

Mijn lange zwijgen werd veroorzaakt, doordat ik bij mijn antwoord op Uw schrijven van 6 Januari tegelijk een lijst van de veranderingen wilde insluiten, die gij misschien bij de tweede druk van „Kapitaal en arbeid” zoudt kunnen aanbrengen. Tengevolge van huiselijke storingen, onverwacht werk en andere onderbrekingen ben ik nog niet klaar gekomen en stuur dus deze regels eerst maar zonder het bijvoegsel, omdat het aanhoudend zwijgen uwerzijds verkeerd zou kunnen worden uitgelegd. De veranderingen, die mij nodig lijken betreffen details; de hoofdzaak de geest van de zaak is gegeven.

Ik dank U voor Uw vriendelijken opdracht, want daarmee hebt gij den burgerlijken antagonist¹⁾ persoonlijk de handschoen toegeworpen.

De schrijver van „Mannen van betekenis”²⁾, schoolinspekteur or something of that sort³⁾ heeft zich per brief tot mij gewend, om materiaal voor mijn biografie te krijgen en bovendien liet hij zijn boekhandelaar zich tot mijn zwager Jutta wenden, opdat die mij er toe zou bewegen aan het verzoek gehoor te geven, omdat ik gewoonlijk zo iets van de hand wijs. Die heer — de schrijver van de „Mannen” — schreef mij, dat hij mijn opvattingen niet deelt, maar hun belang erkent, verklaringen van hoogachting enz. Hetzelfde individu had daarna de onbeschaamdheid in zijn brochure een laster-fabriek van den beruchten Pruisischen spion Stieber op te nemen — ditto — waarschijnlijk onder inspiratie van een kathedersocialist uit Bonn — mij van opzettelijke vervalsing van citaten te betichten, waarbij die achtenswaardige heer niet de moeite heeft genomen mijn polemieken tegen den waardigen Brentano zelf in de „Volksstaat”⁴⁾ na te lezen, waar hij gezien zou hebben, dat Brentano, die mij oorspronkelijk in de „Concordia” (een fabrikantenblad) denuncieert

¹⁾ antagonist = tegenstanders.

²⁾ Is de reeks „Mannen van betekenis in onze dagen”, verscheen in 1879 een korte levensbeschrijving van Karl Marx, van de hand van A. Kerdijk.

³⁾ Of iets dergelijks. Red.

⁴⁾ „Volksstaat” — 1869—76 het orgaan van de Duitse sociaal-democratie.

wegens „formele en materiële vervalsing”, zich er later uitdraaide met de leugen, dat hij het anders had begrepen enz. Een Hollands tijdschrift wilde zijn kolommen openen voor een tuchting van den „school-inspecteur”, maar ik antwoord principieel niet op zulke luizenbeten. Zelfs in Londen heb ik nooit de minste notitie van dergelijk literair gekef genomen. Had ik anders gehandeld, ik zou het beste gedeelte van mijn tijd moeten voldoen met rektifikaties van Californië tot Moskou. Toen ik jonger was, sloeg ik er vaak heftig op los, maar de leeftijd brengt in zover wijsheid, dat men nutteloze dissipation of force ¹⁾ vermijdt.

De „vraag” van het aanstaande Kongres te Zürich ²⁾, waarover gij mij schrijft schijnt mij een misgreep. Wat men op een bepaald, gegeven tijdstip in de toekomst doen moet, wat onmiddellijk gedaan moet worden, hangt natuurlijk geheel van de gegeven historische omstandigheden af, waarin gehandeld moet worden. Die vraag echter wordt in het luchtledige gesteld, stelt dus metterdaad een schijnprobleem waarop het enige antwoord — de kritiek van de vraag zelf moet zijn. Wij kunnen geen vergelijking oplossen, wanneer de elementen van haar oplossing niet in haar gegevens liggen besloten. Trouwens, de verlegenheden van een regering, die plotseling door een volksoverwinning ontstaan is, zijn geenszins iets specifiek „socialistisch”. Integendeel. De zegevierende bourgeois-politici voelen zich dadelijk door hun „overwinning” gegeneerd, terwijl de socialist tenminste ongegeneerd kan ingrijpen. Op een ding kunt gij aan, een socialistische regering komt niet aan het bewind in een land, zonder dat daar zo ontwikkelde toestanden bestaan, dat zij allereerst de nodige maatregelen kan nemen om de massa van de bourgeoisie zoveel vrees aan te jagen, dat het eerste desideratum — tijd voor blijvende aktie — gewonnen wordt.

Gij zult mij misschien verwijzen naar de Parijse Commune; maar afgezien van het feit, dat dit slechts de opstand van een stad onder uitzonderingsvoorwaarden was, was de meerderheid van de Commune geenszins socialistisch, kon het ook niet zijn. Met een kleine hoeveelheid common sense ³⁾ had zij echter toch een voor de gehele massa van het volk nuttig kompromis met Versailles — het enige dat toen bereikbaar was — kunnen bereiken. Het in beslag nemen van de Banque de France alleen zou

¹⁾ krachtsverspilling. Red.

²⁾ Het congres kwam 2 October 1881 bijeen in Chur (Zwitserland); het leidde, zoals Marx verwacht had, uit tot praktische resultaten.

³⁾ gezond verstand. Red.

aan de grootdoenerij van Versailles met schrik een eind hebben gemaakt, enz. enz.

De algemene eisen van de Franse bourgeoisie voor 1789 waren ongeveer precies zo, *mutatis mutandis* ¹⁾, vastgesteld, als op het ogenblik de eerste onmiddellijke eisen van het proletariaat vrij uniform in alle landen van de kapitalistische produktie. Maar de wijze, waarop de eisen van de Franse bourgeoisie werden doorgezet, had daarvan ook maar één Fransman van de 18e eeuw van te voren, *a priori*, het geringste vermoeden? Het doktrinaire en noodzakelijkerwijze fantastische vooruitlopen op het program van aktie van een revolutie der toekomst leidt slechts af van de tegenwoordige strijd. Een droom van de spoedig te verwachten ondergang van de wereld vuurde de primitieve Christenen aan in hun strijd tegen het Romeinse wereldrijk en gaf hun zekerheid in de overwinning. Het wetenschappelijk begrip van de onvermijdelijke en voortdurend voor onze ogen plaatshebbende ontbinding van de heersende maatschappelijke orde en de door de oude regerings-spoken zelf meer en meer tot hartstocht opgezweept massaas — de tegelijkertijd reusachtig voortschrijdende positieve ontwikkeling van de produktiemiddelen — dat is een voldoende waarborg, dat met het ogenblik van het uitbreken van een werkelijk proletarische revolutie ook de voorwaarden van haar (zij het ook zeker niet idyllische) onmiddellijke eerstvolgende *modus operandi* ²⁾ gegeven zullen zijn.

Naar mijn overtuiging bestaat de beslissende konjunktuur van een nieuwe internationale arbeiders-associatie nog niet: ik houd daarom alle arbeiders-kongressen, resp. socialisten-kongressen, voor zover zij geen betrekking hebben op direkte gegeven verhoudingen in deze of gene bepaalde natie, niet slechts voor nutteloos, maar voor schadelijk. Zij zullen steeds vervliegen in ontelbare malen herkauwde algemene banaliteiten.

Uw vriendelijk toegenezen

Karl Marx.

F. DOMELA NIEUWENHUIS AAN KARL MARX

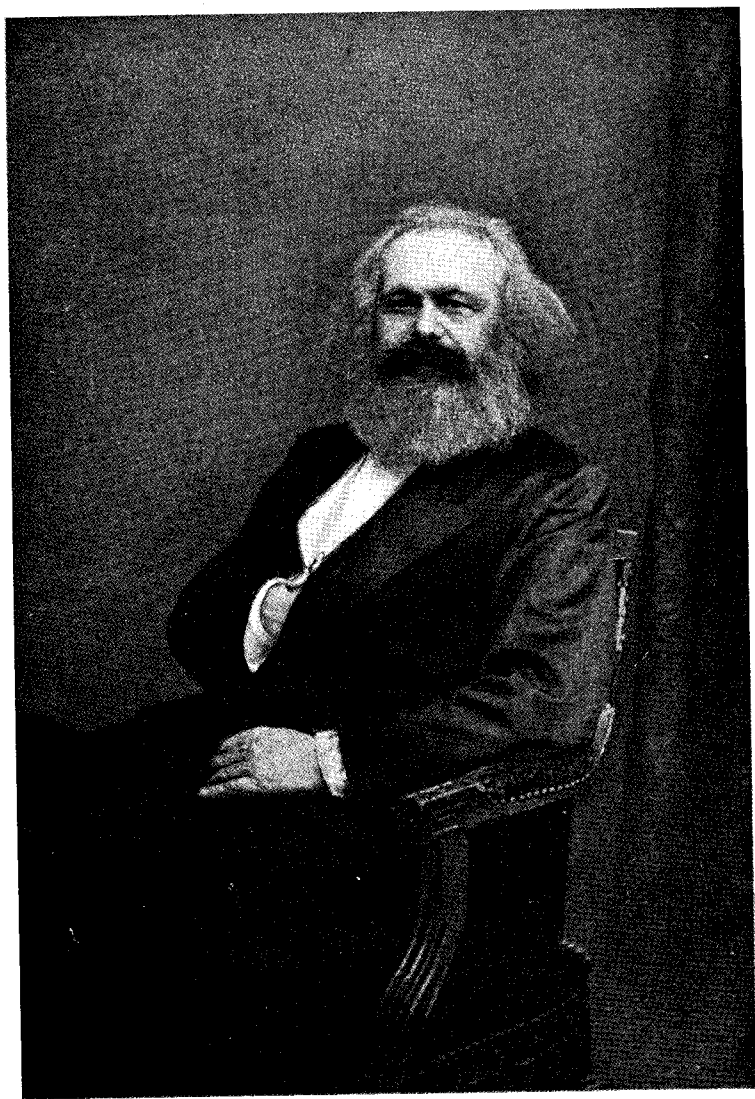
Haag, 28 Maart 1881

Zeer Geachte Heer,

Het deed mij zeer veel genoegen, dat mijn bewerking van Uw boek U beviel en dat de hoofdzaak, de geest

¹⁾ *mutatis mutandis* = met de nodige veranderingen.

²⁾ *modus operandi* = handelwijze.

KARL MARX

van de zaak volgens U goed weergegeven is. Een overzicht van de veranderingen, die in geval van een tweede druk zouden moeten worden aangebracht en die gij mij belooft, zal mij zeer aangenaam zijn, omdat het natuurlijk mijn streven is en blijven zal, het werk zo getrouw mogelijk in beknopte zinnen weer te geven. Ik hoop, dat gij de moeite wilt nemen mij het beloofde bij gelegenheid te sturen.

Uw oordeel over de vraag van het aanstaande Kongres te Zürich is niet zo gunstig, daar gij de vraag een misgreep noemt. Gaarne ben ik bereid mijn oordeel te laten leiden door dat van anderen, speciaal door dat van U, daar gij mij reeds in sociaal-ekonomisch opzicht door Uw geschriften veel hebt geleerd, maar Uw brief heeft mij niet tot andere overtuiging gebracht.

Zeker, wanneer het het doel was precies en in details een nieuwe staat van de toekomst aan te geven — dat zou een terugkeer zijn tot utopisten van vroeger — maar de weg moet toch getoond worden, waarlangs een verwezenlijking van de socialistische ideeën mogelijk is, niet slechts voor de tegenstanders, maar ook voor de partijgenoten. Ik neem een voorbeeld: morgen breekt een revolutie uit en volgens de wens van het volk maakt gij ook deel uit van een regerings-komitee, dan is de vraag: wat zal op politiek zowel als op ekonomisch gebied Uw eerste werk zijn? Ik weet, dat het antwoord verschillend zijn zou, wanneer de revolutie overmorgen uitbreekt of later, maar om in hoofdtrekken de nodige voorbereidingen aan te geven voor de toekomstige bevrijding, dat is toch geen schijn-probleem, ook niet al hebben de omstandigheden natuurlijk invloed op 't vervullen van de taak. Iedere minister of staatsman vraagt niet alleen naar het goede en beste, maar ook naar datgene, wat onder de gegeven verhoudingen mogelijk is. In de praktijk zal hij zijn theorie niet ineens verwerkelijken, maar hij zal in de richting van een gezonde oplossing werken. Wanneer men alleen kritisch, alleen destructief¹⁾ werkt, schrikt men velen, ook goedgezinden af, die na het noodzakelijke eerste deel van de kritiek het socialisme positief aan het werk willen zien. Mijn doel was nu om in hoofdtrekken de weg te tonen, waarlangs naar alle waarschijnlijkheid de bevrijding moet gaan. En al zal de modus operandi ook een andere zijn, wat voor kwaad heeft men dan gedaan door de beschrijving van een modus, die fiktief²⁾ geweest is? Ik wilde het Kongres behoeden voor fraseologie en uit het nevel-land van de grauwe theorie aansturen op het vaarwater van de praktijk en ik meende door die kwestie zo te stellen, in die richting te werken.

¹⁾ destructief = vernietigend.

²⁾ fictief = onwerkelijk.

Misschien, waarschijnlijk, hebt ge gelijk, wanneer gij het gehele Kongres niet aktueel vindt en eigenlijk een misgreep, maar wanneer het Kongres nu eenmaal door gaat is het dan niet goed zoveel mogelijk de taal van het gezonde mensenvrstand aan het woord te laten komen inplaats van de holte frazes, die belachelijk maken en afschrikken?

De oude Internationale is dood, niet waar? En de tijd ener opstanding is volgens U nog niet aangebroken, maar tot die tijd behoeft men toch niet te gaan zitten en niets te doen. Wanneer men door samenwerking b.v. een internationale arbeidswetgeving weet af te dwingen door angst of waardoor ook, dan heeft men daardoor reeds iets gepresteerd, wat de moeite waard is.

Zoals ik zei, ik ben gaarne bereid naar Uwe aanwijzingen te luisteren en daarnaar te handelen en niets zal mij meer verheugen, dan wanneer gij U de moeite wilt geven, mij een betere opvatting wat betreft deze verhoudingen bij te brengen.

Zeër gaarne

Uw vriendelijk toegenegen

F. Domela Nieuwenhuis
Sundastraat 28

**UIT DE BRIEFWISSELING TUSSEN F. DOMELA NIEUWENHUIS
EN FR. ENGELS**

F. DOMELA NIEUWENHUIS AAN FR. ENGELS

Haag, 28 December '81

Geachte Kameraad!

De burgerlijke bladen melden, dat Karl Marx op sterven ligt, maar daar zij gewoon zijn te liegen weet men nooit of zij hier de waarheid spreken of niet. In de „Sozial-demokrat“ Nr. 52 ¹⁾ heb ik gelezen, dat hij aan de beterende hand is. Wanneer het niet teveel gevraagd is van Uw goedheid, wees dan zo goed en meld mij hoe het in werkelijkheid met de gezondheid van den zo waardevollen man staat. Ook de Hollandse vrienden gevoelen te zeer de verplichtingen, die zij hebben, dan dat hun deelneming zich niet zou tonen bij het wel en wee van het huis Marx Bericht hierover zal ons bijzonder veel genoeg doen en van wien kunnen wij het beter horen dan van zijn langjarigen vriend en strijdgenoot? En mocht zijn dood —

¹⁾ 1879—90 het centrale dagblad van de Duitse sociaal-democratie.

wat wij niet hopen voor onze zaak — intreden, wilt ge mij dat dan telegrafisch berichten? Ik hoop van harte, dat dit laatste overbodige voorzorg is, maar men kan niet weten en in ieder geval interesseert ons de toestand genoeg om er zekere berichten over te krijgen. Bij voorbaat onze dank voor Uwe moeite en ontvangt de vriendelijke groeten van Uw Hollandse broeders, die wij U over zee toezenden.

Uw

F. Domela Nieuwenhuis
Sundastraat 28

FR. ENGELS AAN F. DOMELA NIEUWENHUIS

122 Regents Park Road, N.W.
London 29 December 1881.

Waarde Genoot ¹⁾

Ik heb de statistatie U.E.d. te kunnen mededelen dat het bericht van de dodelijke ziekte van Karl Marx in alles gelogen en verdist is. Zijn krankheid (bronchites en pleuritis) is nu overwonnen, hij is heden naar Vetnor (op het eiland Wight) vertrokken, volgens de raad der geneesheren zij vertrouwen dat het warme klimaat en de droge lucht aldaar spoedig zijn herstelling zullen voleinden. Uw brief zal ik hem toezenden.

U.E.d. Dw. Dienaar
F. Engels.

F. DOMELA NIEUWENHUIS AAN FR. ENGELS

Haag, 17 Maart 1883

Geachte Kameraad,

Reeds eenmaal heb ik U geschreven om berichten over onzen vriend en meester Karl Marx en nu schrijf ik U weer, nu werkelijk de dood een einde heeft gemaakt aan zijn zo rijk en voor de bevrijding van de lijdende en onderdrukte mensheid zo nuttig leven. Aan wien zou ik beter daarover schrijven dan aan zijn trouwe en beproefde vriend? Zijn verlies is voor alle socialistten der wereld droevig, ook al zullen zijn werken en gedachten eeuwig blijven bestaan en een gedenkzuil nalaten in het hart van

¹⁾ Door Engels in het Hollands geschreven. Red.

alle rechtvaardige mensen; voor U persoonlijk echter is dit verlies zeker zeer groot. Marx en Engels, zij waren bijna tweelingbroeders en wanneer men de ene naam uitsprak had men de andere in de gedachte. En hoe lang reeds! Daarom is het mijn opdracht uit naam van de Socialistische Arbeiderspartij van Holland het bewijs van onze hulde en dankbare erkenning aan zijn familie en aan allen over te brengen, die met ons treuren aan het graf van den meester. Wij weten niets van zijn begrafenis, anders wilden wij gaarne een krans brengen op zijn graf als zichtbaar bewijs van onze dankbare erkenning van de verdiensten van den man, die ons is voorgegaan in ernstig wetenschappelijk streven en in toewijding aan de volkszaak. Wilt zo mogelijk onze vertegenwoordiger bij zijn begrafenis zijn, wanneer deze brief bijtijds in Uw handen komt. Persoonlijk zoudt gij mij plezier doen, wanneer gij mij een portret van Marx en van U zelf toezendt.

Hoe gaarne zou ik U beiden bezocht hebben maar wanneer de gelegenheid zich biedt, hoop ik U tenminste te bezoeken, wanneer ik Uw adres precies ken en wanneer gij in deze buurt komt, hoop ik U bij mij te zien. Mijn huis staat voor mannen als gij steeds open en het zou mij buitengewoon verheugen U persoonlijk te leren kennen. Hoewel ik Uw „Omwenteling van de wetenschap” reeds kende, heb ik met hernieuwde belangstelling Uw brochure „De ontwikkeling van het socialisme van utopie tot wetenschap” gelezen. Hoe scherp en naar mij toeschijnt onweerlegbaar hebt gij de loop van de ontwikkeling getekend! Ik heb ervan genoten en mij tegelijkertijd geërgerd. Genoten om de kracht van het socialisme, dat ondanks alles moet overwinnen, omdat de noodzakelijkheid van de ontwikkeling het voorschrijft en gebiedt. Geërgerd om de onwetendheid of het met voorbedachten rade verknoeien van de waarheid in de zogenaamde officiële wetenschap van de universiteit. Het geslacht van deze deskundige handelaren in wijsheid is onverbeterlijk en wanneer het waar was dat „verdiens te bekroond wordt”, dan moest de kroon zeker hun hoofden niet sieren. Wanneer ik tijd vind, hoop ik Uw brochure in het Hollands te vertalen, want zij is buitengewoon leerzaam.

Uw boek „De toestand van de arbeidende klasse in Engeland” heb ik nooit gelezen, omdat het, naar men mij steeds verzekerde in de boekhandel niet meer te krijgen was, evenmin als Marx’ „Misère de la Philosophie” ¹⁾. Ik hoopte steeds, dat gij een nieuwe druk zoudt doen verschijnen, waarin gij de beschrijving van 1845 tot aan onze tijd zoudt voortzetten, maar tot nu toe is dat niet gebeurd en ik weet niet of ’t plan ooit bij U is opgekomen; zo niet dan ves-

¹⁾ „Ellende van de Filosofie”. Red.

tig ik er Uw aandacht op. Hoe staat het met Marx' tweede deel van het „Kapitaal”? Gaarne zou ik daarover iets horen, want gij weet waarschijnlijk, hoe ver het stond met de uitwerking en of het nu kan uitkomen, want het zou erg te betreuren zijn, wanneer de verschijning door zijn dood niet plaats kon vinden.
In de hoop, dat gij mij spoedig wilt schrijven en met een broedergroet uit de verte

Uw medewerker

F. Domela Nieuwenhuis

Adres: Malakkastraat 96, Haag

FR. ENGELS AAN F. DOMELA NIEUWENHUIS

122 Regents Park Road N.W.

London 11 April 1883

Geachte Partijgenoot,

U begrijpt, dat ik sedert de dood van mijn oude vriend met korrespondentie, zaken, het doorzien van de literaire nalatenschap enz. zoveel te doen had, dat ik slechts het meest dringende kon doen. Vandaag vind ik eindelijk een paar minuten om U voor Uw sympathieke brief en voor Uw voortreffelijk „In memoriam” in „Recht voor Allen” ¹⁾ te bedanken. Dit „In memoriam” was ongetwijfeld een van de besten, dat wij gezien hebben, dat was het eenstemmige oordeel hier in de intieme kring.

Hartelijk dank ook uit naam van de nagelaten dochters en uit mijn naam aan de Hollandse arbeiderspartij, voor haar deelneming zij het ook in de geest, aan het laatste eerbetoon aan onzen vriend. Zij bevond zich daar in gezelschap van de Duitse, Franse, Spaanse, Russische en Amerikaanse partijgenoten.

Mocht mij het lot of de ons helaas zeer beknotte reislust naar Holland voeren, dan zal ik het mij tot plicht rekenen U te bezoeken, evenals ik U dringend verzoek mij hier te bezoeken wanneer gij in Engeland mocht komen.

Marx heeft een dik manuskript voor het tweede deel van het „Kapitaal” nagelaten, dat ik eerst geheel moet doorlezen (en in wat voor een handschrift!) voordat ik kan zeggen in hoever het persklaar is en in hoever het uit latere schrif-

¹⁾ Sinds 1879 het door Domela Nieuwenhuis geredigeerde hoofdorgaan van de Hollandse sociaaldemocratie, waarin hij zijn herdenkingsartikel bij de dood van Karl Marx schreef.

ten moet worden aangevuld. In elk geval is de hoofdzaak aanwezig. Omdat ik echter nog niets zekerders zeggen kan, verzoek ik U hierover voorlopig niets in de pers te brengen, het zou slechts tot misverstand kunnen leiden. Bovendien is Marx' jongste dochter Eleanor mijn literaire mede-exekutrice en kan ik zonder haar niets doen, en dames, zoals ge weet, hechten aan de vorm. Vergeet mij, dat ik niet Hollands schrijf ¹⁾ ik heb de laatste vier jaren geen oefening meer gehad in Uw taal.

Oprecht de Uwe

Fr. Engels.

P.S. Ingesloten mijn foto, ik zou gaarne de Uwe ontvangen. Zodra wij er een van Marx krijgen, stuur ik U er een.

FR. ENGELS AAN F. DOMELA NIEUWENHUIS

Londen, 11 Januari 1887

Waarde vriend Nieuwenhuis,

Uit de kranten zie ik, dat het Hof van Cassatie Uw veroordeling heeft bevestigd en ge nu wel spoedig de gevangenis in moet ²⁾. Ik kan U daar niet heen laten gaan zonder afscheid van U te nemen en U te verzekeren, dat mijn volle sympathie U in Uw cel begeleidt, en ik hoop dat ge uit de eenzame opsluiting zonder schade voor Uw van lichaam en ongebroken van geest tot ons terugkeert om Uw werkzaamheid weer op te vatten. Laat mij alstublieft weten of men verbinding met U kan hebben terwijl ge gevangen zit, per brief of door het sturen van drukwerken, en of boeken en literaire werkzaamheid geoorloofd zijn.

Sinds Kerstmis zijn de Lafargue's uit Parijs hier en voor acht dagen kwamen ook de Aveling's uit Amerika weer hier aan, met vele en verheugende berichten van daar. De beweging daar is uitstekend aan het rollen en wel niet tegen te houden. De snelheid waarmee zich uit de oorspronkelijke en onvermijdelijke verarring een politieke arbeiderspartij heeft gevormd, is verrassend. Weliswaar

¹⁾ De woorden „dat tot en met schrijf” door Engels in het Hollands geschreven. Red.

²⁾ 10 Januari 1887 had de Hoge Raad decassatie tegen het vonnis verworpen, waarbij Domela Nieuwenhuis tot een jaar gevangenisstraf was veroordeeld wegens majesteitsschennis. D. N. werd in de gevangenis ziek; na zeven maanden werd hij vrijgelaten.

is het program — of veeleer de verschillende programs in New-York, Chicago, enz. — nog heel onduidelijk, zoals niet anders te verwachten is. Maar de aktie is geheel zoals zij moet zijn en dat is de hoofdzaak. Wanneer ik bedenk hoe lang het geduurd heeft totdat de arbeiders in Frankrijk, België, Spanje enz. tot het inzicht kwamen, dat slechts de politieke organisatie van de arbeidersklasse als partij, gescheiden van alle andere partijen en in tegenstelling tot hen, hen tot de overwinning kan voeren, dan is deze aktie van de Amerikanen bewonderenswaardig, die reeds zes maanden na het ontstaan van de beweging als een aangeschakelde partij optreden, in New-York 68.000 stemmen krijgen en in het Westen belangrijke overwinningen bij de verkiezingen behalen. Zodra echter het proletariaat van een land zich eerst als strijdende partij heeft georganiseerd, wordt het door de wisselvalligheden van de strijd zelf voortgedreven tot het begrip van de voorwaarden van zijn emancipatie ¹⁾ en juist voor een zo bij uitstek praktisch en anti-theoretisch volk als de Amerikanen bestaat er geen andere weg om tot dit inzicht te komen, dan doordat zij door schade en schande wijs worden en uit de gevolgen van hun eigen fouten wijsheid leren. En dit zullen zij spoedig genoeg doormaken en ten einde brengen.

Ook overigens gaat de beweging overal voortreffelijk en ik hoop, dat gij ons, wanneer gij weer uit de gevangenis komt, een flink stuk verder zult vinden. Dat kan ons slechts een Europese oorlog verhinderen, die ons op het ogenblik geweldig achteruit zou werpen, maar tenslotte ook, evenals iedere andere gebeurtenis, in ons voordeel moet uitvallen.

En nu nogmaals vaarwel! Al onze beste wensen begeleiden U in de eenzaamheid. Over een jaar zien wij elkaar naar ik hoop weer in Londen. De beste groeten van de Lafargue's en de Aveling's en van uw

F. Engels.

F. DOMELA NIEUWENHUIS AAN FR. ENGELS

Haag, 14 Jan. 1887

Waarde vriend,

Dank, hartelijk dank voor uw brief en voor uw sympathie. Een woord van sympathie van een beproefd man als Fried. Engels is steeds kalmerend en troostend.

¹⁾ emancipatie = bevrijding.

Ik hoop ongebroken uit de hechtenis te komen en het feit dat ik zo weinig behoeften heb waarborgt dat ik er eerder goed uit zal komen dan anderen. Ik weet ook niet wanneer ik opgeroepen wordt, maar op zijn laatst zal het Woensdag zijn. Wij leven in een gezegend vrij vaderland en daarom is het gevangenisleven veel zwaarder dan in het onvrije Duitsland. Waarschijnlijk moet ik erwten lezen of dergelijk werk verrichten en alles is verboden, wat mij in verbinding laat met de buitenwereld.

Gij kunt schrijven en ik hoop, dat ge het doen zult, maar de brieven worden allemaal doorgelezen. Gij kunt probren mij drukwerk te sturen, maar ik denk, dat ik het niet in handen krijg. Boeken en literaire bezigheid zal niet geoorloofd zijn. Plagerij zal het parool zijn, want niemand is zo gehaat als ik. Eindelijk is het hun gelukt mij te pakken te nemen en men zal zijn buit martelen door zulke plagerijen. Maar ik beklaag me niet. Zo moet het komen.

Ik stuur U de bewerking van uw brochure „De ontwikkeling enz.” Zoals ge zult zien, heb ik op blz. 6 een noot waar ik U betrap heb op een inkonsekwentie. Maar ik erken, dat ik mij vergist heb, want gij hebt daar niet uw mening, maar die van de utopisten gegeven. Daarom moet de noot worden geschrapt en maak ik tegenover U amende honorable¹⁾ zoals ik het reeds deed in ons orgaan „Recht voor Allen”. Vergeef mij deze fout.

Het schijnt mij, dat het leren van de Russische taal belangrijk zal zijn met het oog op de toekomst en wanneer ik kan zal ik proberen deze taal in de gevangenis te leren. Meent gij dat ook?

Mijn tijd is zeer bezet. Doet U Kautsky en vrouw mijn hartelijke groeten en naar ik hoop zie ik hen weer, wanneer het mij beschoren is gezond en opgewekt de gevangenis te verlaten.

Ook de groeten aan Aveling en aan de Lafargue's, wanneer zij nog bij U zijn. Met hartelijke groeten aan U zelf

F. Domela Nieuwenhuis.

F. DOMELA NIEUWENHUIS AAN FR. ENGELS

Briefpapier

SOCIAAL-DEMOKRATISCHE BOND IN NEDERLAND

(Niet goedgekeurd bij kon. besl. van 23 Maart 1884)

Redaktie „Recht voor allen”.

's Gravenhage 27 Nov. 1890

Waarde Kameraad.

Wie een leven achter zich heeft als gij, kan met vreugde zijn 70ste verjaardag tegemoet zien en ook zijn vrien-

¹⁾ amende honorable = verontschuldiging.

den kunnen dat. Ik durf een plaatsje onder Uw vrienden te vragen en waag daarom op deze dag ook tot U te komen en mijn gelukwensen te voegen bij de vele, die U gezonden worden. Ik ben U veel verplicht door Uw geschriften en ik herinner mij de vriendelijkheid waarmee gij mij in Uw huis hebt opgenomen.

Verwacht geen vleierij — een man als gij houdt daar niet van, maar sta mij toch toe U een gelukwens van mij persoonlijk en van de Hollandse partij te zenden. Naar ik hoop zien wij U nog vele jaren te midden van ons aan het werk.

Mag ik U om raad vragen?

Bij ons hebben wij nog steeds (de rekrutering, zoals vroeger in Frankrijk en wanneer men het nodige geld heeft, kan men een remplaçant nemen. Wij wijzen daar steeds op als een bewijs, dat de bevoorrechten zelfs hun plichten kunnen afkopen. Aan de andere kant kan men begrijpen, dat het in het leger zeer slecht is en speciaal voor een jongen, die als zoon van een bekenden leider in dienst komt. Wat zoudt gij doen als ge een zoon had die moest dienen? Ik bevind mij in die situatie en vind het moeilijk een besluit te nemen. Mijn zoon wil natuurlijk vrij blijven en er is veel voor om hem vrij te kopen, maar aan de andere kant is dat in strijd met de rechtvaardigheid.

Wat meent gij als oudere kameraad hiervan? Het zou mij veel genoeg doen, wanneer ge mij wilt antwoorden. Met hartelijke groeten

Uw F. Domela Nieuwenhuis.

FR. ENGELS AAN F. DOMELA NIEUWENHUIS

Londen, 3 Dec. 1890

Waarde Kameraad!

Mijn hartelijke dank voor Uw gelukwensen bij mijn zeventigste verjaardag, die nu gelukkig doorstaan is. Ik neem ze aan zowel uit naam van U persoonlijk als uit naam van de Hollandse arbeiderspartij en wens die de beste vooruitgang. Zelf wens ik gezondheid en kracht, opdat gij de belangrijke rol kunt vervullen, die U daarin ten deel is gevallen. En ik verzoek U mijn dank en mijn wensen voor de kameraden in Uw land te vertolken.

Wat nu Uw vraag betreft over het loskopen van Uw zoon van de militaire dienst betreft, ik zou daar principiëel niets ongepast in zien. De door de huidige staat aan de

bevoorrechten van de maatschappij toegekende voordelen mogen wij ons — in het algemeen gesproken — evengoed te nutte maken, als wij van anderman's produkten, dus indirekt van de uitbuiting van anderen leven mogen en moeten leven, zolang wij niet zelf economische producenten zijn. Heeft daardoor de arbeiderspartij voordeel, dan zou ik dat zelfs voor een plicht houden. Daarenboven is de klasse waaruit de remplacants gerekruteerd worden meestal niet de eigenlijke arbeidersklasse, maar een volkslaag, die al sterk tot het lompenproletariaat overgaat. En wanneer een van dezen zich voor geld voor een paar jaar aan het leger verkoopt, dan heeft toch altijd een werkloze een onderkomen gevonden.

In 't bijzonder zou hier echter de doorslag moeten geven welke indruk zulk een handelwijze van Uw kant op de partijgenoten en dan ook op de gehele nog buiten de partij staande arbeidersmassa zal maken, of de openbare mening van de arbeiders daar onverschillig tegenover zou zijn of hierdoor tegen de sociaal-demokratie zou worden opgehitst. Dat is een punt, waarin slechts ter plaatse door een grondig kenner van de verhoudingen een beslissing kan worden genomen en daarom onthoud ik mij van ieder oordeel hierover.

Evenmin ken ik de toestand van de soldaten in het Hollandse leger en daar komt ook veel op aan. In Duitsland zijn onze mensen de beste soldaten.

Hartelijke groeten van Uw

F. Engels.

P.S. Na uw affaire in Bielefeld ¹⁾ zult gij U wel niet zo spoedig weer in het heilige Duitse Rijk van Pruisische natie wensen!

F. DOMELA NIEUWENHUIS AAN FR. ENGELS

Briefkaart

Waarde Kameraad,

Mijn vriendelijke dank voor de toezending van Uw brochure over Brentano contra Marx ²⁾. Gij hebt den kerel schitterend afgemaakt; wanneer hij geen professor was,

¹⁾ In November 1890 werd D.N., die in Duitsland een redevoering zou houden, te Bielefeld gearresteerd en over de grens gezet.

²⁾ F. Engels. „In Sachen Brentano contra Marx wegen angebliches Literaturfälschung 1891.

zou hij zich met een blos van schaamte in een hoek verbergen. Hij zou het beste gedaan hebben te zwijgen, maar de man is niet aan zijn eerste blamage gestorven. De officiële wetenschap is toch een merkwaardig ding, zij heeft nog iets middeleeuws evenals de kostuums van de heren professoren. Gij hebt de pruiken-wetenschap er reeds menigmaal van langs gegeven en ditmaal wederom met de scherpste, waarmee gij het wapen van de kritiek hanteert.

Met een vriendschappelijke groet

Uw kameraad

F. Domela Nieuwenhuis

Haag, 18 April 1891

INTERNAT·POLITIEK

DE STRIJD VAN DE BELGISCHE ARBEIDERSKLASSE

A. S. DE LEEUW

Het economische leven van België is bijzonder sterk door de crisis aangetast. Voor de crisis zette België twee derden van zijn industriële productie in het buitenland af; daarom werd het land ook zo buitengewoon ernstig geschaad door de politiek van „autarkie” (economische afsluiting) in vele kapitalistische landen. Daar kwam de verscherpte concurrentie op de wereldmarkt bij, tengevolge van de devaluatie van het Engelse pond, de dollar en andere valuta. Tot voor kort immers behoorde België tot het z.g. goudblok! De val van het pond sterling in de eerste weken van 1935 verergerde deze situatie voor het Belgische kapitalisme nog.

Zoals overal, tracht de bourgeoisie ook in België haar economische moeilijkheden ten koste van de arbeiders te overwinnen. Sinds jaren volgt in België de ene loonsverlaging op de andere. Om deze loonsverlagingen van de mijnwerkers in de Borinage, de metaal- of textielarbeiders enz., te rechtvaardigen beriep de regering zich op de daling van het „index-cijfer”, d.w.z. van de kosten van het levensonderhoud. Maar ook deze papieren statistiek werkte in de praktijk ten gunste van de kapitalisten bovendien mag men niet vergeten, dat de lonen in België ook voor de crisis reeds lager waren dan in andere landen van West-Europa.

De verlaging van de lonen der arbeiders in staats- en gemeente-

dienst — van de salarissen der beambten, de soldij van soldaten en onderofficieren — de uitzetting van buitenlandse arbeiders — de steeds herhaalde aanslagen op de reeds zo lage werklozensteun — de nieuwe, milliarden francs bedragende belastingen, die op de arbeidende massaas drukten — de afbraak van de sociale wetgeving, de aanslagen op het ouderdomspensioen van de mijnwerkers, wier krachten voor hun tijd worden uitgeput door een genadeloze rationalisatie — ziedaar slechts enkele van de aanvallen op het levenspeil van de Belgische arbeidersklasse.

De grote banken zijn in een moeilijke positie. De Boerenbond, die grote kapitalistische organisatie in de vorm van een landbouw-coöperatie, die de massaas der Vlaamse boeren uitbuit, heeft speculatieverliezen geleden, en moet gesaneerd worden en het zijn altijd de massaas, die moeten betalen.

Sinds jaren hield de bourgeoisie de arbeiders het spook van de inflatie voor ogen, om hen te overtuigen dat zij „offers moesten brengen”. De gang van zaken in België in de laatste maanden bewijst opnieuw, dat de zogenaamde deflatie-politiek voor de bourgeoisie slechts een voorbereiding van de devaluatie is. De Belgische bourgeoisie, die eerst door directe loonsverlagingen de arbeidende massaas in de ellende had gestort, tracht nu, onder leiding van de bankier van Zeeland als eerste minister, met de hulp van de „socialisten” Vandervelde, de Man en Spaak, deze directe aanval te verenigen met de methode der devaluatie, d.w.z. met een vermindering van de waarde van het geld, die een algemene verlaging van het werkelijke loon tengevolge heeft, en voor de Belgische speculanten een winst van talloze miljoenen meebracht!

Om haar aanvallen op de arbeidersklasse door te zetten en haar tegenstand te breken, heeft de Belgische bourgeoisie meer en meer de methoden van de parlementaire democratie laten varen. De graaf de Brocqueville en de bankier Theunis hebben geregeerd met „volmachten”, die hun door een slaafs parlement bewilligd werden; met behulp van hun „décrets-loi” (regeringsbesluiten, die de kracht van een wet hebben), hebben zij het scherpste offensief tegen de arbeidersklasse geopend. Er werden maatregelen genomen om het leger tegen de revolutionaire propaganda te beschermen, om de arbeiders-afweer te verbieden; de leden van revolutionaire organisaties werden uit de ministerieel departementen verjaagd en er werd een corps van gewapende gendarmerie geformeerd, voorzien van de laatste uitvindingen der techniek. De Belgische bourgeoisie steunt ook zulke openlijk-fascistische organisaties, als het „nationale legioen.”

In het bijzonder in Vlaanderen wordt de groei van het fascisme een ernstig gevaar. Terwijl de „Dinaso”-beweging onder leiding van Joris van Severen de uiterlijke vormen van het Hitler-fascisme nabootst, weet de grote Vlaams-nationalistische organisatie V.N.V. (Vlaams Nationaal Verbond) onder leiding

van Staf de Clercq haar fascistische politiek handig aan te passen aan de Vlaamse tradities, terwijl zij tegelijk de nauwste organisatorische betrekkingen met het Duitse fascisme onderhoudt. Het V.N.V. werkt ook samen met de uiterste Hollandse imperialisten (Gerretson) en met de Mussert-fascisten.

De Belgische arbeidersmassa's, die in de loop van tientallen jaren een grote ervaring in de klassenstrijd hadden opgedaan, hebben zich niet gebogen voor de aanvallen van de bourgeoisie en de bedreigingen van het fascisme. In de laatste jaren hebben zich in België herhaaldelijk grote klassebotsingen afgespeeld. Het is voldoende te herinneren aan de staking van de havenarbeiders te Antwerpen, de bouwvakarbeiders te Brussel, en de mijnwerkers van de Borinage; in het bijzonder de grote strijd van de mijnwerkers in Juli 1932 die zich, tegen de wil van de reformistische leiders tot een 'geweldige algemene staking ontwikkelde, waaraan 240.000 mijnwerkers en metaalarbeiders deelnamen. In verschillende steden, als Marchienne au Pont, Charleroi en Jumet, werd zij begeleid door machtige demonstraties en barricade-gevechten.

Ook in de Belgische Werklieden Partij, die de grote meerderheid van de Belgische arbeiders verenigt, uitte zich de radikaliserende van de Belgische arbeiders. De leiders van de B.W.P. deden alles, om de ontwikkeling van de grote klassebeweging te remmen. De partij van Vandervelde, die sinds 1927 een parlementaire oppositie voerde, kon zich enige schijn-radicalen manoeuvres veroorloven; meerdere malen organiseerde zij een stemming onder de arbeiders over het uitroepen van staking, en in de zomer van 1933 organiseerde zij een „petitie-campagne" tegen de „hongerregering".

HET PLAN-DE MAN

Hierbij moeten wij ook, en vooral, het plan-De Man noemen, dat een voorbeeld werd voor verschillende andere sociaal-democratische partijen. Wat noopte het Belgische reformisme, om aan het eind van 1933 plechtig dit plan, dat zogenaamd tot een „structuurwijziging" van het kapitalisme in socialistische richting moest voeren, aan te nemen, en het op een congres tot de grondslag van de politiek van de B.W.P. uit te roepen? De oude reformistische politiek had bankroet gemaakt, evenals de „Bank van Arbeid", die „socialistische" onderneming, die onder leiding van Anseele, en met de spaarcenten van de Belgische arbeiders, het kapitalisme met zijn eigen wapens had moeten verslaan.

Het reformisme had de arbeidersklasse beloofd, haar bestaansvoorwaarden geleidelijk te verbeteren en door een vreedzame ontwikkeling het socialisme te bereiken; de crisisjaren toonden klaarblijkelijk, hoe leugenachtig deze beloften waren. In de kapitalistische wereld ontwikkelde de bourgeoisie, geholpen door de reformistische leiders, in de crisis haar aanval op de

lonen en het levenspeil van de arbeidende klasse. Het voorbeeld van Duitsland had bewezen, dat de politiek van de sociaal-democratie niet naar de vreedzame verovering van het socialisme door middel van het stembiljet, maar naar het fascisme leidt. De opbouw van het socialisme in de Sowjetunie was daarentegen een tastbaar voorbeeld van de juistheid van de communistische weg, die naar de overwinning van het proletariaat leidt; het gevolg was, dat de Sowjetunie meer en meer de hoofden en harten van de arbeiders won. En juist daarom zoeken de reformistische leiders koortsachtig naar nieuwe demagogische leuzen, nieuwe „plannen” die zij tegenover de overwinning van het vijfjarenplan en het socialisme in de Sowjetunie kunnen stellen.

Hoe zwakker de reële grondslag van het reformisme wordt, des te gewaagder en demagogischer zijn de manoeuvres die het onderneemt, om de arbeidersmassaas van de revolutionaire strijd af te houden. Op deze wijze is het plan-de Man in België ontstaan. Bij oppervlakkige beschouwing maakte het de indruk, dat het ingegeven was door de eisen van de massaas, door hun wil tot strijd ter omverwerping van het kapitalisme. In werkelijkheid echter was dit plan de grondslag voor een poging, om ten koste van de arbeidende massaas een uitweg uit de crisis te vinden, en om tesamen met de katholieken en de liberalen een coalitie-regering te vormen.

„Het tijdperk van de hervormingen is voorbij” — verklaarde de Man; het ging nu om de wijziging van de structuur van de maatschappij!

Deze stelling had ten doel de arbeiders te misleiden, hen te doen geloven dat de uitvoering van het plan-de Man zou leiden tot het socialisme om hen er op die manier van af te houden, te strijden tegen de aanvallen van het kapitaal op de lonen enz. En terwijl de reformistische leiders gedwongen zijn toe te geven, dat hervormingen niet uit zich zelf, „geleidelijk” naar het socialisme kunnen voeren, haast zich dit reformisme van een nieuw soort, de massaas nieuwe illusies bij te brengen. Het socialisme zelf, zo beloofde het, zou worden ingevoerd — maar de burgerlijke staat, het staatsapparaat, het leger, de burgerlijke justitie en politie, zouden ongewijzigd blijven bestaan! De productiemiddelen zouden worden „genationaliseerd”; dat wil zeggen, de Man beloofde een gedeelte van de fabrieken, de mijnen en banken tegen een behoorlijke schadevergoeding van de eigenaars te kopen. Een „onteigening” van dit soort zou voor de kapitalisten een uitstekend zaakje zijn! De Man belooft hun nog meer: de stabilisatie van de winsten in handel, landbouw en industrie. Bij de uitvoering van dat plan zouden de kapitalisten alles te winnen hebben.

Dit plan van de Man, dat ook, al was het in zeer vage termen, de devaluatie van de franc inhield, was van 't begin af bestemd om de „drie-partijen-regering” voor te bereiden, die thans tot

stand is gekomen, met de Man als minister van Publieke Werken!

Het spreekt van zelf, dat deze politiek de fascisatie van het Belgische staatsapparaat niet zal tegenhouden. Integendeel, het plan van de Man hield zelf „raadgevende organen” in, die samengesteld zouden worden uit „bevoegde personen”, en economische organisaties met uitgebreide bevoegdheden, wat een ver-gaande terugdringing van de parlementaire democratie ten gevolge zou hebben. Het enige doel van het plan was, de arbeiders onder de invloed van de B.W.P. te houden, en hun strijd te belemmeren onder het voorwendsel dat het nutteloos is, voor gedeeltelijke eisen op te komen, en dat alleen „het plan” de massa's te hulp kon komen; zo wilde men de samenwerking met diezelfde „geldmachten” voorbereiden, waartegen het plan-de Man zogenaamd gericht was.

Ondanks al deze demagogie en een grootse reclamecampagne, kon de leiding van de B.W.P. toch de vorming van een vrij krachtige linkervleugel in de partij en de vakverenigingen niet voorkomen — een linkervleugel, die zich om het weekblad „Action socialiste” groepeerde, en die het sterkst was in Brussel, Luik en de Borinage. Deze oppositie verenigde revolutionaire arbeiders en functionarissen, die eerlijk de weg naar de revolutionaire strijd tegen het kapitalisme zochten. Men vond er echter ook een „linkse” leider als Spaak, die gisteren nog „révolutionnaire” artikelen schreef en die vandaag al Transportminister van Leopold III is...

Op 20 Maart verklaarde Spaak nog, op een openlijke vraag van de Communistische Partij, dat hij een tegenstander was van elke deelneming van bankiers aan de regering en een aanhanger van het eenheidsfront van alle arbeiders. En op 1 April zat hij al in een regering met de heer van Zeeland (vice-directeur van de Belgische nationale bank) en Gérard (hoofd van het centrale industriële comité, lid van de raad van commissarissen van vele industriële en koloniale naamloze vennootschappen) — een regering, die de waarde van de franc met 28 procent heeft verlaagd, en die met behulp van de socialistische parlamentsfractie „volmachten” heeft verregen, niet voor een paar maanden, zoals de Brocqueville of Theunis, maar voor een heel jaar tegelijk! Er zijn weinig voorbeelden van zulk een onbeschaamd veraad aan de arbeidersklasse.

In de laatste maanden voor de regeringscrisis hebben de reformistische leiders elke strijd van de arbeiders gebroken, ten einde de bourgeoisie van hun geschiktheid tot deelneming aan de regering te overtuigen. Toen de mijnwerkers de strijd wilden aanbinden tegen de verlagingen van de ouderdomspensioenen, namen de leiders een slecht compromis met de regering aan. Toen de burgemeester van Brussel de grote arbeidersdemonstratie op 24 Februari verbood, en de arbeiders overal een algemene proteststaking eisten, zetten Vandervelde en de Man op het congres van de B.W.P. een besluit tegen de sta-

king door (zij het ook met een kleine meerderheid). In de plaats van de staking kwam een belachelijke parlementaire komedie. Het aftreden van het parlamentslid Spaak te Brussel, die opnieuw kandidaat zou worden gesteld, moest een „protest” tegen de fascistische politiek van de regering verbeelden ¹⁾.

In de loop van de laatste maanden voor de regeringswisseling slaagden de leiders van de Belgische sociaaldemocratie er op deze wijze in, grote botsingen te verhinderen.

Het optreden van de nieuwe regering, met H. de Man, en Spaak (die overigens door de oppositie in de B.W.P. uitgestoten is) heeft ongetwijfeld nieuwe illusies gewekt onder grote delen van de Belgische arbeidersklasse. Maar niettemin zal ook deze regering de verdere ontwikkeling van de massa-beweging niet kunnen tegenhouden. Haar politiek leidt tot een nieuwe verlaging van het levenspeil der werkende massa's, wegens de prijsstijging, die op de devaluatie gevolgd is. Dit heeft in de Borinage reeds tot de staking van meer dan twintig duizend mijnwerkers geleid, die een onmiddellijke loonsverhoging van 5 procent eisten, en een reeks van andere eisen stelden. In de loop van deze staking hebben de mijnwerkers verschillende mijnen bezet en daarop de rode vlag uitgestoken. De staking eindigde met een algemene loonsverhoging van 2 en een half procent en een gedeeltelijke inwilliging van de andere eisen. De linker vleugel van de B.W.P., die door het verraad van Spaak en de snelle ontwikkeling der gebeurtenissen was teruggeworpen, heeft zich niet aan de politiek van de meerderheid onderworpen. Op het congres van de B.W.P., waar de deelneming aan de drie-partijen-regering bij meerderheid werd goedgekeurd, verklaarde de leider van de socialistische jeugd Godefroi, dat de jeugdorganisatie door het verraad van de partij bitter was teleurgesteld en verrast. De arbeiders van de linker vleugel van de B.W.P. zullen Spaak zeer zeker niet volgen. De massa-beweging in België zal zich opnieuw en met grotere kracht baanbreken.

HET NATIONALE VRAAGSTUK IN VLAANDEREN

Een levensvraag voor de Communistische Partij van België is de versterking van haar werk in Vlaanderen, terwijl er nog een grote nalatigheid ten opzichte van het nationale vraag-

¹⁾ Bij de partiele verkiezing te Brussel stelden de katholieke en liberale partijen, die de „wending” van heer Spaak zagen aankomen, geen kandidaten tegen hem; hij werd dan ook herkozen. De communistische partij kreeg 18.000 stemmen, 6.000 meer dan bij de vorige verkiezingen. Zeer sterk gingen verschillende fascistische groeperingen vooruit, de Vlaamse fascist (V.N.V.) van 12.000 tot 36.000; verschillende nieuwbakken fascistische groepen („realisten” en dergelijke) kregen niet minder dan 25 procent van de stemmen! Gevolgen van de sociaal-democratische politiek...

stuk bestaat. Het „nihilisme” ten opzichte van nationale vragen, is in België een sociaal-democratische traditie.

Ongetwijfeld, het nationale vraagstuk neemt in België een eigenaardige, „West-Europese” vorm aan. Tijdens de wereldoorlog schreef Lenin, dat men in België niet van een nationale onderdrukking kon spreken.

„Volgens de grondwet van deze twee staten (België en Zwitserland) hebben alle nationaliteiten gelijke rechten; in Zwitserland is deze gelijkheid volledig verwerkelijkt; in België blijft er een zekere ongelijkheid ten aanzien van de Vlamingen, maar zij is gering in vergelijking met wat de Polen in Duitsland en de Ieren in Engeland ondergaan hebben.” („Statistiek en sociologie”, „Bolsjewik 1935”, no. 2 blz. 48).

Maar sinds dit geschreven werd, heeft de nationale strijd zich in België aanzienlijk verscherpt, al is het ook niet onafgebroken en in rechte lijn.

Wat zijn de eigenaardigheden van het Vlaamse nationale vraagstuk?

De grondwet en de burgerlijke wetgeving stellen Vlamingen en Walen gelijk, maar deze juridische gelijkheid sluit volstrekt niet de ongelijkheid in de werkelijkheid uit. De Belgische bourgeoisie heeft betekende concessies gedaan op het gebied van de taal, maar deze concessies zijn voor een belangrijk deel een dode letter gebleven en de diepliggende tegenstellingen konden door geen enkele taalwetgeving overwonnen worden. De Vlaamse nationale bourgeoisie is zeer zwak. De grote bourgeoisie die de rijkdommen van Walenland en van Vlaanderen uitbuit, vormt in de meeste gevallen één blok: de Belgische bourgeoisie. Tenslotte is er sinds het begin van deze eeuw in de achterlijke economische toestand van Vlaanderen een wijziging gebracht door een snelle industrialisering.

Maar deze factoren verhinderen niet dat het conflict bestaat en zich verscherpt, en dat de nationale beweging, gesteund op de massa der kleinburgerij in de steden en de dorpen, zich ontwikkelt en steeds radikaler eisen stelt. De nationale ongelijkheid is bijzonder voelbaar op het platte land, waar de Vlaamse boer wordt uitgebuit door Franse of „franskiljonse” grootgrondbezitters.

Terwijl de Belgische regering en de Belgische bourgeoisie zowel politiek als militair nauw verbonden zijn met het Franse imperialisme, zijn de brede massa's in Vlaanderen deze politiek vijandig gezind; in het bijzonder geldt dit voor de militaire overeenkomst met Frankrijk van het jaar 1920, die de grondslag van de Belgische buitenlandse politiek vormt. De concessies van de Belgische bourgeoisie ten aanzien van de school, de universiteit, de taal enz. hebben de voortdurende wrijving op dit gebied niet doen verdwijnen, daar zij voor een groot deel op het papier zijn blijven staan.

De snelle industrialisatie van Vlaanderen heeft plaats onder leiding van het Belgische kapitaal, dat zich van de goed-be-

taalde commandoposities meester maakt en het leeuwendeel van de winst opstrijkt. De ontwikkeling van het rijke kolengebied in de Kempen, dat door het Frans-Belgische kapitaal gecontroleerd wordt, wordt tot een bron van nieuwe en ernstige nationale botsingen. De Belgische regering treedt in de laatste tijd met toenemende hardheid tegen de Vlaamse nationale beweging op; daarvan getuigt bijv. het verbod van de grote demonstratie op 31 Maart 1935, voorbereid door alle Vlaamse nationale organisaties om te protesteren tegen de voortdurende sabotage van de taalwetgeving. Daarentegen werd de demonstratie van anti-Vlaamse fascistische fascisten op diezelfde dag wel toegestaan!

In de laatste tijd heeft men kunnen vaststellen, dat Vlaanderen bij de beweging van het gehele Belgische proletariaat ten achter bleef en dat de oppositie tegen het reformisme binnen de sociaal-democratie hier zwakker is dan elders. Hier ontstaat het gevaar, dat de meerderheid van de aanhangers, kleinburgers en boeren, van de Vlaamse nationale beweging op sleeptouw genomen werden door een fascistische organisatie, die de voorhoede van het Duitse nationaal-socialisme in België is. Het was geen toeval, dat het orgaan van het V.N.V., „De Schelde”, zich volledig solidariseerde met de buitenlandse politiek en de eisen van Berlijn — en dat dr. Borms, de oude leider van de „activisten” die tijdens de wereldoorlog met het Duitse imperialisme samenwerkte, Adolf Hitler openlijk heeft gelukgewenst met de uitslag van de volksstemming in het Saargebied!

De voornaamste leuze van de Belgische communistische partij is en blijft: „Zelfbeschikkingsrecht voor het Vlaamse volk, tot en met de afscheiding van de Belgische staat”. Tegelijk worden eisen gesteld ten opzichte van de concrete vormen van de nationale onderdrukking, voor de verdediging van de Vlaamse volksmassas, tot strijd tegen de nationale ongelijkheid, tegen het Belgische imperialisme, tegen het fascisme. Daarbij moet de oplossing van de nationale vraagstukken in de Sowjetunie in de grootste omvang worden gepopulariseerd.

De C.P.B. zet koers om alle anti-imperialistische en anti-facistische elementen uit de Vlaamse nationale beweging om zich te groeperen tot één groot eenheidsfront tegen het Belgische imperialisme, tegen alle vormen van nationale onderdrukking en tegen het fascisme. Zij zal de strijd tegen de fascistische beweging in Vlaanderen, vooral tegen V.N.V. versterken, trachten de kleine burgerij en de boeren aan de fascistische invloed te onttrekken evenals de arbeiders, die voor de fascistische organisaties gewonnen zijn, om hen te winnen voor het eenheidsfront tegen het fascisme, tegen de aanvallen van het kapitaal en het oorlogsgevaar.

In Vlaanderen moet ook het werk in de christelijke vakverenigingen niet verwaarloosd worden, die daar even sterk zijn als de reformistische; de strijd moet gevoerd worden, zowel in

de christelijke, als in de Vlaams-nationalistische vakverenigingen. Tenslotte is het van belang teneinde het werk in Vlaanderen te versterken, de samenwerking met de Communistische Partij van Holland te organiseren, voor de verspreiding van de Marxistische literatuur in Hollandse taal, en door gezamenlijke politieke campagnes.

DE „VERNIEUWING VAN HET SOCIALISME” DOOR PSYCHOLOGEN ¹⁾

W. J. DE GROOT

De burgerlijke psychologie doet niets anders, dan algemene abstracte reactievormen vaststellen (persoonlijke en massale), de concrete inhoud valt buiten haar bereik. Voor haar is het niet van belang, of de mens, waarover zij het heeft, vandaag hier, overmorgen in Afghanistan, gisteren in New-York was. En ten spijt daarvan trachten allerlei psychologen en „vernieuwers” van het socialisme de grenzen, die ze zichzelf hebben gesteld, te overtreden. Ze mengen dan kritiekloos allerlei psychologische en ethische begrippen met politieke en sociale geschiedenis dooreen, omdat de grondverhouding van het politiek-economische leven en van de mens door hen niet in het juiste licht wordt gezien.

Wanneer b.v. Hendrik de Man zegt: „Het socialisme is er voor het proletariaat”, dan heeft het begrip van het socialisme voor hem niet een telkenmalige andere werkelijke betekenis, maar is het gebruiken van deze zin niets dan het voldoen aan een verlangen naar een lange rij van geestelijke voorouders, van Plato tot Marx. Hij ziet door zijn oppervlakkige en eenzijdige psychologische beschouwing niet, dat al deze reacties op ellendige sociale verhoudingen steeds een door de omstandigheden bepaalde, telkens andere inhoud hebben.

De vaststelling van de Man betekent alleen, dat er in de loop der tijden af en toe denkers waren, die in plaats van de chaos waarin zij leefden, een geordende maatschappij zouden verkiezen. Maar zelfs in deze utopie bleven deze denkers de verdedigers, de apologeten van hun klasse of van een opkomende klasse. Over de reële geschiedenis zegt de vaststelling van de Man niets dan een vage algemeenheid. Over de beweging en de strijd, de ondergang en de zegepraal, over de uitbuiting en de onderdrukking van klassen en volkeren, over de gehele ontwikkeling wordt gezwegen. Dat de Man inderdaad niets meer bedoelt, dan een vage algemene frase, wordt duidelijk, wanneer hij nog een stapje verder gaat, en vaststelt: „Dit langzamerhand waarworden van een oude droom van de mensheid in het nieuwe bewustzijn van de mensen, dat is de uiteindelijke

¹⁾ Zie het eerste artikel in het voorafgaande nummer van dit maandschrift.

oplossing van de Macht-Geest-Antinomie (tegenstelling), dat is het doel, waarop de geschiedenis gericht is, dat is de leidersplicht van de intellectuelen.”

De Man tracht voor de verdediging van deze stelling Marx te gebruiken. Natuurlijk, al verkracht men een theorie van alle kanten, als kroongetuige staat Marx toch niet slecht. De Man citeert dan, in de zin boven de genoemde, „de jonge Marx” als volgt: „De wereld bezit reeds lang een droom van een toestand, die ze slechts bewust behoeft te denken, om haar te bezitten.” Niemand zal ontkennen, dat de droom van Plato, van Lao-tse, van Thomas More en de Middeleeuwse scholastieken heeft bestaan; om verwerkelijk te worden, moet ze bewust gedacht worden, vertelt Marx. En dan vergeet de Man er bij te vertellen, dat Marx verder steeds zegt, dat de voorwaarden van dat bewuste denken van een ideologie bepaalde sociale omstandigheden zijn. Maar door te vergeten, dat er bij te zeggen, heeft de Man Marx weer kunnen vergelijken met de „tijdgenoot” Jung, de collectief-onderbewuste-psycholoog, om zo de lezer te verwarren met het aanhalen van Marx als getuige voor Jung. En langs deze omweg over Marx en Jung is dan de Man in staat, om de stelling naar voren te brengen, dat de geschiedenis een doel heeft, waarop ze gericht is, en waar de intellectuelen haar zullen brengen. En verdwenen is de klassenstrijd, weg is de historische taak van de arbeidersklasse, verdwenen is het feit, dat de intellectuelen voor 97% uit de bourgeoisie en uit het kleinburgerdom worden gerecruteerd.

De intellectuelen zullen de wereld redden?? De Man zegt, dat ze het doen. Maar als ze het niet doen, is daar hun sociale positie niet mee een van de oorzaken van? Neen, niet kunnen de intellectuelen op hun eigen houtje de wereld redden. Ze kunnen alleen zich in dienst stellen van de strijd voor het socialisme, van de strijd van het proletariaat, van de klassenstrijd. In Bulgarije, in China en Indonesië heeft een groot deel van de studerende jeugd dit begrepen, heeft ze gezien, dat de strijd voor een betere maatschappijorde geen strijd is van de studenten alleen, maar de strijd is van het proletariaat, waarbij de intellectuelen een helpend onderdeel zijn.

Hoe bij een kritiekloos gebruiken van psychologische algemene formules een geheel kleurloos, grijs beeld ontstaat, dat niets helder laat zien, blijkt duidelijk als de Man beweert, dat de vroegere machtsverhoudingen van het feodalisme en van het absolute koningschap op angst zijn gebaseerd geweest. In de moderne democratie komt echter het vertrouwen in plaats van de angst. „Onderwerping van de massa's onder de wil van de leiders berust daarentegen op vertrouwen”. „Op de voortdurende uitschakeling van de angst door het vertrouwen is het radicaal humanistisch optimisme van de Man gegrond...” de geschiedenis van de mensheid is een zinvol voorwaarts en opwaartsschrijden, een hoger doel nastrevend”. En hetgene, dat Adler de overwinning van de ontmoediging door het gemeen-

schapsgevoel noemt, de kerk de verlossing door de liefde, dat noemt het socialisme de bevrijding van de mens door de solidariteit volgens de Man. Hij vindt volgens zijn zeggen voor het socialisme tenminste geen betere formule dan: „De overwinning van de sociale angst“. Vervolgens worden Christendom, Humanisme en Socialisme tot een groot Eintopfgericht geroerd en blijft er van de concrete inhoud van alle drie niets over. Maar op de basis van die verlossing door de liefde werd toch in de Franse revolutie de kerk aangetroffen naast de adel tegenover de bourgeoisie, terwijl men nu diezelfde kerk naast de bourgeoisie en tegenover het proletariaat vindt staan. Naast die verlossing door de liefde schijnen dus ook nog andere factoren een rol te spelen in de houding van de kerk. Misschien, dat zij steeds de beboterde kant van de boterham kiest, zoals een vroegere p.g. van de Man eens zeide?

Dat de Man in zijn brochures het socialisme tracht te ontdoen van zijn inhoud, is nog niet voldoende. Marx zelf moet bestreden worden. Het makkelijkst bestrijdt men over het algemeen iemand, wanneer men hem eerst prijst en hem dan aanvalt op nooit door hem gezegde dingen. De Man begaat deze weg zonder blikken of blozen. Eerst klopt hij Marx vriendelijk goedkeurend op de schouder en zegt, dat Marx het probleem van de tegenstelling tussen belangen en idee goed heeft gesteld, maar dat hij een grote fout maakt, doordat „... hij ongeveer (sic!!) zegt: slechts die ideeën werken, die zich belichamen in de collectieve belangen, idee is daarom niets anders, dan bewust geworden belangen, bepaald door economische gelijkheid van positie.“ Wanneer we Marx en Engels nog eens aandachtig doorlezen, dan zien we, dat zelfs wanneer Marx en Engels in het taaltje van de moderne psychologen zouden hebben gesproken, ze toch iets anders zeggen, dan de Man hun in de mond legt. Volgens hen is het niet zo, dat alleen de ideeën werken, die zich in collectieve belangen belichamen, maar zijn de collectieve belangen werkelijk en bepalen zij de inhoud van het sociale, religieuze en filosofische denken, van de bovenbouw. Volgens hen kunnen ideeën niet zelfstandig werken, zijn ze slechts afspiegelingen van de klassenbelangen.

De Man echter laat de ideeën werken en vindt, dat „bij de vorming van ideeën de rol van de bewuste kennisvorming tegenover de onbewuste gevoelens wordt overschat en dat de rol van de ideeën bij de vorming van de klassen belangen wordt onderschat.“ Deze ideeën kunnen dus nu al klassenbelangen vormen!! De Man raakt met deze vreemde ideeën ook min of meer in de war, want dan zegt hij, dat idee en belangen dezelfde oerbodem hebben. Vormen de ideeën nu de belangen, of hebben ze dezelfde oerbodem?

Terwijl de Man over deze vraag nadenkt, zullen we uit zijn geschrift nog enkele ideeënbloempjes plukken, die ongeveer net zo in het fascistische tuintje staan, samen met enkele reformistische roosjes en wat dorre sprietjes uit de idealistische psycho-

logie. Zo leert hij ons dat „het liberale individualisme eerlijk de maatschappij van vrije burgers wilde“. Waarschijnlijk vrij om zich te laten uitbuiten en met gelijke rechten om voor „'t vaderland te sterven!“ Verder lezen we, dat, . . . „tenslotte de sociale omstandigheid het beslissende kenmerk is van het proletariërs-zijn, niet de armoede, de geringe ontwikkeling en het rechteloos-zijn“., „aangewezen op afhankelijke arbeid“. Steeds weer brengt de Man alles terug op de psychologische noemers. Afhankelijk is geen begrip met een scherpe onderscheidende waarde. De moesjiek zowel als de kolchozenboer, de arbeider, de slaaf, de kapitalist en de lijfeigene zijn afhankelijk. Het kenmerkende van de proletariër ligt in het voor den vorm gelijk berechtigd zijn, terwijl hij in werkelijkheid geen deel heeft aan productiemiddelen, dus economisch bezitloos is.

„De geestelijke macht van het geld“ . . . „Gemeenschappelijke cultuurermassa?“ Tegelijkertijd wordt door de Man beweerd, dat tegenwoordig de proletarisch-collectivistische democratie aan het groeien is, ten onderscheid van de burgerlijk individualistische; de ware aristocratie zal komen, de regering van de besten. Hier kunnen we nog bij aantekenen, dat de psychologische methode toch nog al eens faalt, of naar deze theorie uit het jaar 32 moet Hitler de proletarisch-collectivistische democratie vertegenwoordigen, de regering der besten!! Wil de Man dit misschien aanduiden wanneer hij zegt: „In het leiderschap ligt het verwezenlijken van de waarheid . . . de leider moet de waarheid dienen en niet de massa.“

Tot slot nog enkele woorden over de algemeen-theoretische grondslagen van de Man. Hij vereenzelvigd zich met de nieuwe biologie (leer der levende wezens) en psychologie, die werkt met „totaal-funktionele opvatting van de levensverschijnselen“, met „Ganzheiten“. Het resultaat is een „doelgerichte beweging, die leven heeft“. Het is een wonder, met welk een ijver de Man de gehele literatuur van de ondergaande burgerlijke wetenschap leest en met welk een iust hij de theoriën en de begrippen gebruikt, die kenmerkend zijn voor het verval van de theoretische of de z.g. „geisteswetenschappen“. Noch in de psychologie, noch in de filosofie is er misschien een tijd geweest, die zo'n hoogconjunctuur vertoonde van woordenmystiek, van gochelen met begrippen zonder werkelijkheid, met scheppen van nieuwe normen en kategoriën. Met ideeën wordt gewerkt als met bakstenen, abstracties worden als bestaande werkelijkheden gezien en in plaats van de werkelijkheid gesteld. In plaats van het denken komt de „Wesensschau“, de „totaliteit“ komt voor de analyse in de plaats, de „entelechie“ vervangt de kausaliteit, de materie wordt tot krachtvectoren en tot energie, die aan niets meer gebonden is. De Man drukt het duidelijk uit, wanneer hij zegt, dat de psychologie en de moderne biologie in plaats van over dingen, over gebeurtenissen en over bewegingen praten. Het eerste keurt hij af, het

twede roemt hij. Maar hij vergeet intussen, dat voor bewegingen ook iets nodig is, dat beweegt.

De phrasen komen voor het dialektisch denken in de plaats. En wanneer we de wetenschap gaan vergelijken met de politiek, dan zal het opvallen, dat het daar precies zo is. Ook daar het hand over hand toenemen van de totaliteitsgedachte, van de „Ganzheitsgedanken“, en van de organische „Gliederung“. Geen atomistische staat meer, maar een „totale“ staat, met een „sterk gezag“, „ordening“, enz. enz.

En zowel in de wetenschap als in de wetenschappelijke politiek is het geen wonder, dat deze ontwikkeling plaats grijpt. Het kritische denken moet tot een tegenstelling komen tot de burgerlijke kapitalistische maatschappij. Het denken is revolutionair geworden in deze tijd, nu denken verzet tegen de maatschappij moet betekenen. De intellectuelen, de producenten van de ideologie, zijn de spiegels waarin de maatschappij haar beeld werpt. De intellectuelen, die bevangen blijven in hun burgerlijke ideologie komen tot een wetenschappelijk bijgeloof en tot een niet meer redelijk denken (mystiek en irrationalisme). De kapitalistische maatschappij laat de vrijheid aan elke phantasie, aan de waanzinnigste theorie, ze sluit haar wetenschappelijke hemel steeds meer voor het dialektische denken, voor de analyse en voor de kritiek. De revolutionaire intellectuelen, die hun wetenschap in dienst stellen van het proletariaat, hebben al vaak ondervonden, dat de Universiteiten hen trachten uit te sluiten. Burgerlijke denkers, die kritiek hebben worden samen met socialisten in de fascistische landen monddood gemaakt; ook in ons land gelden voor betrekkingen aan de Universiteit voor de revolutionairen de besluiten over het lidmaatschap van bepaalde organisaties. Maar desniettemin begrijpt een steeds groter deel van de jongere intellectuelen, dat hun wetenschappelijke zowel als hun economische strijd samengaat met de strijd van het proletariaat, met de klasse van de vooruitgang, van de toekomst.

Naschrift. „De boeken van de sociaaldemocraat Hendrik de Man worden in Hitler-Duitsland nog vrij verkocht, zijn laatste boek „De socialistische idee“ verscheen nog onder het Hitler-regime. In Mei 1933 kreeg de Man nog een aanbod van het bestuur van de Universiteit te Frankfurt om zijn lessen in October 1933 weer te hervatten (Peuple van 4 Jan. 1934). „Aan mijne vrienden kent ge mij.“

Woordverklaring:

Philosophie: Wijsbegeerte

Psychologie: Wetenschap van het bewustzijn

Sociologie: Wetenschap van de maatschappelijke ontwikkeling

Idealisme: Richting in de wijsbegeerte, die verkondigt, dat alleen het geestelijke werkelijk is en dat de stof door de geest bepaald wordt

Materialisme: Richting in de wijsbegeerte, die op het standpunt staat, dat de stof, de materie, het werkelijk bestaande is.

Totaliteit, Ganzheit: Het geheel

Archaismen: Oergevoelens en oergedachten, enz.

Entelechie: Idealistische voorstelling van een principe, dat naar een doel leidt.

INDONESIË

DE NOODTOESTAND VAN DE INDONESISCHE BOER ¹⁾

ABU BAKAR

In 1894 bedroeg de uitvoer van inheemse landbouwproducten uit Java 6% van de totale export, maar in 1929 is deze reeds gestegen tot ruim 18%. In de Buitengewesten maakt de uitvoer van inheemse landbouwproducten in het jaar 1929 ongeveer 53% van de totale uitvoer uit die gewesten uit. Hieruit blijkt dus duidelijk, dat de invloed van het geld op het platteland vooruit gegaan is. Maar van 1929, dat is van het tijdstip, dat de economische crisis zich vervlochten heeft met de landbouwcrisis (die chronisch is), zijn de boeren weer noodgedwongen teruggedrongen tot een primitieve huishouding, terwijl al hun door hun uitbuiters opgelegde verplichtingen, zoals belastingen, schuldrenten, aflossingen ,enz., in baar geld moeten worden betaald. Het is vanzelfsprekend, dat hun positie hierdoor zich aanzienlijk verslechterd heeft.

De volgende cijfers tonen de scherpe daling van de prijzen van landbouwproducten duidelijk aan:

producten	prijs per pikol in 1918 :	prijs in het begin van het jaar 1934 :
1 pikol padi boeloe	f 4.97	f 1.47
1 pikol padi tjeré	4.07	1.27
1000 stuks maïs	0.66	0.23
1 pikol gepelde maïs	4.33	1.48
1 pikol cassave 1e soort	1.22	0.43
1 pikol cassave 2e soort	0.92	0.33
1 pikol gedr. cassave 1e soort	1.84	0.585
1 pikol oebi (knolgewas)	1.40	0.465
1 pikol katjang (pinda)	6.81	2.27
1 pikol witte sojabonen	10.06	3.96
1 stuk cocosnoot	0.065	0.015

(overgenomen uit het „Economisch Weekblad“ v. 24 Aug. 1934)
(1 pikol is ruim 62 Kg.)

Uit deze cijfers blijkt, dat over het algemeen de prijzen van de verschillende landbouwproducten sinds het begin van de crisis niet minder dan met 66.66% zijn gedaald. Wat dit be-

¹⁾ Vervolg; het vorig artikel is in het Juninummer opgenomen.

tekent voor de werkende boer, die weinig of absoluut onvolgende grond bezit, hoeven wij niet te zeggen. Zijn schamele inkomsten uit de opbrengst van zijn door zware arbeid verkregen producten zijn zo goed als tot NUL gezonken!

Deze cijfers zijn een schreeuwende aanklacht tegen de landrente-politiek van de imperialistische regering. Deze regering, die onder de schone naam van „domeinverklaring” inderdaad de boeren hun grond ontroofd heeft, heeft thans de „moed”, om van de daken te verkondigen, dat zij reeds in 1931 de landrente met 10% en meer heeft „verlaagd”. Inderdaad, ogenschijnlijk is de landrente verlaagd. Zo is de opbrengst van deze door de brede lagen der werkende boerenbevolking zo zeer gehate belasting, die vóór de crisis plm. 36 miljoen guldens bedroeg, reeds tot plm. 30.000.000 gld. gedaald. Maar in wezen betekent dit helemaal geen „verlaging” van de landrente voor de werkende boeren, geen „vermindering” van hun lasten, doch integendeel een grote verhoging, een geweldige verzwaring van de druk die de Indonesische werkende boer op zijn benige, gekromde schouders heeft te torsen!

Waar vroeger in 1929 de prijs van de rijst nog 4.5 guldens per pikol was, en de boerenbevolking volstaan kon met 8 miljoen pikol rijst oftewel plm. 8% van de totale rijstproductie te verkopen, om de haar opgelegde landrente te betalen, zo moest zij reeds het vorige jaar, toen de prijs van 1 pikol rijst slechts plm. 1,5 guldens bedroeg, meer dan 20 miljoen pikol rijst verkopen, om het van haar geëiste bedrag van 30 miljoen guldens aan „verlaagde” landrente te kunnen betalen. De werkelijke druk van de landrente is dus sinds 1929 meer dan verdubbeld!

De imperialistische bourgeoisie en haar feodale, koelakken- en woekeraars-aanhang plunderen de werkende boeren tot het uiterste uit. Zij ontnemen hun hun rijst voor de betaling van de belastingen, feodale heffingen, woekerrenten, enz., enz., en wanneer de uitgemergelde boeren dan geen rode cent meer hebben, wordt onmeedogend beslag gelegd op hun armoedige hutjes, wordt in vele gevallen zelfs nog hun hoofd- doek of enig ander schamel „kledingstuk” hun van het uitgeknepen lijf weggerukt!

Hoe ongehoord veel de Indonesische werkende boeren moeten „bijdragen” blijkt wel uit onderstaande cijfers:

a. landrente	= f 30.000.000	= prijs van	20	milj. pikol rijst
b. zoutbelasting (met 20% verhoogd)	= f 14.000.000	= prijs van	10	milj. pikol rijst
c. woekerrenten (credietbanken, pandhuizen e.a.)	= f 25.000.000	= prijs van	17	milj. pikol rijst
d. herendiensten (1934)	= f 0.900.000	= prijs van	0,6	milj. pikol rijst
	f 69.900.000	= prijs van ±	48	milj. pikol rijst

Nog is daarbij niet gerekend het bedrag aan van de boeren uitgeplunderd geld wegens bijvoorbeeld tabaks-, cigaretten-, olie- en andere accijnzen. Het is de imperialistische moderne watergeuzen gelukt, om in hun door bedrog en terreur, list en geweld verkregen hoedanigheid van landheren, woekeraars, zoutsjacheraars, enz. ruim 48—50 miljoen pikol rijst in de wacht te slepen. Dit was in 1934. In 1934 was de rijstproductie op Java en Madoera plm. 99 miljoen pikol. De Javaanse boer betaalt dus de helft van de opbrengst van de rijst, zijn voornaamste product, aan belastingen en woekerschulden! In werkelijkheid is deze roof nog veel weerzinwekkender, omdat de werkende boer, gedwongen door bittere armoede, zo goed als alles van zijn „have en goed”, ja, zijn oogstopbrengst die hij na zoveel zwoegen verkregen heeft, aan allerhande speculanten, woekeraars e.a. parasieten, verkopen moet, enkel en alleen om aan het zo hoog nodige geld voor... de betaling van zijn belastingen te komen.

Als een monsterachtige python slingeren zich de imperialisten en hun parasitaire aanhangsels om het uitgeteerde lichaam van de Indonesische werkende boer.

Ze zijn vaak niet meer in staat om hun belastingen en herendiensten te betalen en willen in vele gevallen liever de gevangenis ingaan. Het bedrag, dat door de werkende boeren werd betaald om hun herendiensten af te kopen, bedroeg in de tijdsruimte van Januari tot September 1934 slechts 0,6 miljoen guldens. In hetzelfde tijdsverloop in 1929 was dit bedrag 4,8 miljoen guldens. De gevangenen lopen stampvol met boeren die „onwillig” zijn om hun herendiensten te verrichten of met mensen die zich hebben schuldig gemaakt aan clandestiene zoutaanmaak of clandestien slachten van vee.

Hoe zwaar deze herendiensten drukken, kunnen wij nagaan uit het gegeven, dat alleen in de gebieden van de z.g. zelfbesturen, de gehele werkende boerenbevolking 26 miljoen dagen per jaar deze verplichte diensten moet verrichten. In de Vorstenlanden (Soerakarta en Djokdjakarta, Java) moet de platte-landsbevolking per jaar 12 miljoen dagen herendienst verrichten. In al deze streken moet de herendienstplichtige ongeveer 20—30 dagen per jaar deze onbetaalde arbeid verrichten. (Statistisch Verslag, 1932)

De druk van de landrente wordt nog scherper gevoeld door het steeds minder worden van de grondopbrengst. Gedwongen door geldgebrek haast zich de werkende boer om aan inkomsten te komen, hij geeft zich niet zo veel moeite meer dan vroeger om zijn grond beter te bewerken. Trouwens, tot een grondige bewerking van zijn akkertje is hij door geldgebrek al niet in staat. In het „Economisch Weekblad” van 12 October 1934 is een statistiek, die de achteruitgang van de Indonesische landbouw weergeeft:

Schema van de opbrengst van de landbouw in 1934, in vergelijking met 1933.

gogo	568.771 b.	= 89% van die van 1933
maïs	2.574.359 b.	= 83% van die van 1933
rijst	99.351.366 pikol	= 92% van die van 1933
cassave	1.080.522 b.	= 109% van die van 1933
oebi	226.563 b.	= 100% van die van 1933
aardappelen	23.029 b.	= 94% van die van 1933
pindas	291.150 b.	= 95% van die van 1933
sojabonen	384.298 b.	= 97% van die van 1933

Bovenstaande cijfers geven wel enig beeld van de achteruitgang van de inheemse landbouw in Indonesia. Slechts voor enkele producten, met name cassave en oebi (knolgewas), is in vergelijking met 1933 resp. een vooruitgang en stabiliteit in de productie te constateren. Dit is o.a. hierdoor te verklaren, dat de werkende massa, wier hoofdvoedsel eigenlijk rijst is, tans niet meer in staat is de voor haar zo duur geworden rijst te kopen, en derhalve zich nu tevreden moet stellen in de meeste gevallen met „gaber” oftewel datgene, wat er nog overblijft na uitpersing van de cassave!

Nog slechter is het gesteld met de aanplant en de oogst van cocosnoten en inheemse tabak, waarvan de berichten resp. uit het gewest Minahassa (Noord-Celebes), waar de bevolking als hoofdcultuur de klappercultuur bedrijft, en uit streken van Midden- en Oost-Java (waar de boerenbevolking van het verbouwen van tabak haar voornaamste bron van inkomsten had), van een algehele of gedeeltelijke ruïne van brede lagen van werkende boeren, spreken. Helaas hebben wij hierover geen concreet cijfermateriaal kunnen krijgen.

Hoeft het ons nog te verwonderen, wanneer steeds veelvuldiger de werkende boeren, gedwongen door honger en nood, zich massaal verzetten tegen hun pijnigers en uitbuiters? Of wanneer zij overgaan tot massaroof van levensmiddelen en andere zaken, die zij zo dringend behoeven en die zij ook ten volle zouden hebben, indien zij niet gebukt gingen onder het ondragelijke juk van het imperialistisch-feodalistische regiem? Neen, dit alles spruit voort uit het huidige stelsel in Indonesia zelf. Het zal slechts kunnen verdwijnen na een grondige oplossing van het landbouwvraagstuk in Indonesia.

Verzetbewegingen onder de werkende boeren en rampokpartijen op het platteland zijn tans meer en meer dagelijkse verschijnselen geworden. De werkende boerenmassa's beginnen tans te beseffen, dat de enige uitweg is het massale verzet en de massastrijd. Het is begrijpelijk, dat daarbij nog veel strijdmiddelen worden gehanteerd, die niet gebaseerd zijn op een revolutionaire bewustheid. In dit verband kunnen wij bijvoorbeeld noemen de massale rampokpartijen (massa-banditisme) in het gewest Madioen en andere streken in Midden- en Oost-Java. Deze rampokpartijen vonden hun oorzaak in de ontzettende armoede op het platteland; zij getuigen van de voor

niets meer terugdeinzende verzetsgeest en bergen in zich soms de kiemen van een vrij scharen beweging zoals in Mandsjoerije. Maar desondanks vertonen deze bewegingen in genoemde streken van Java ontegenzeggelijk nog veel symptomen van „er maar op los slaan”. Zij zijn niet het resultaat van een gevestigde anti-imperialistische en anti-feodalistische bewustheid.

Wij Kommunisten en alle eerlijke anti-imperialisten in Indonesia in het algemeen, die getuigen zijn van de in min of meer snel tempo zich voltrekkende radicalisering van de uitgebuite massa in de dorpen, welke zich uit in belastingweigeringen, protestdemonstraties, hongeroptochten, massale zoutwinning, massale overtredingen van de slachtbelasting, rampokpartijen, enz., wij kunnen onze ogen niet sluiten voor deze politiek uiterst belangrijke processen en feiten en daarover slechts een afkeurend oordeel uitspreken, zoals de nationaalreformisten van allerlei slag doen. Aan de ongehoord brutale terreur van de imperialistische bourgeoisie en haar feodale aanhang, maar vooral aan het ontbreken van een politiek en organisatorisch sterke revolutionaire proletarische partij, is het toe te schrijven, dat deze latente en steeds toenemende grote ontevredenheid en haat van de werkende massa in stad en land tot nog toe zich nog niet geuit heeft in een georganiseerde, bewuste massastormaanval tegen het imperialisme en feodalisme in Indonesia, te vergelijken met wat in China te zien is.

Iedere beweging van de werkende massa, hoe spontaan zij ook moge zijn, bergt in zich een kiem van bewuste strijd. Wij moeten daarom nooit achter de spontane massabeweging aanhinken of er slechts de registrator van zijn. Integendeel, het is onze gebiedende taak, om met het oog op deze spontane bewegingen 'n grote mate van doelbewustheid te ontwikkelen. Hoe sterker de spontane verheffing van de werkende massa is, hoe breder deze massabeweging wordt, destemeeer doelbewustheid vereist zowel de theoretische als de politieke en organisatorische arbeid van de Kommunisten in Indonesia.

„Geen enkele revolutionaire beweging kan zonder een standvastige, de continuïteit waarborgende leidersorganisatie van duur zijn. Hoe breder de massa is, die spontaan in de strijd betrokken wordt, de basis van de beweging vormt en aan haar deelneemt, des te dringender is de noodzakelijkheid van zulk een organisatie”... (Lenin, *Sämtl. Werke* IV, 2. 267).

Meer dan ooit moeten wij tans deze woorden van onze onsterflijke leider Lenin, in de daad omzetten toen hij opriep tot de oprichting van een Partij, die als een vastaaenge sloten geheel een bepaalde opvatting vertegenwoordigen moet, een Partij van het nieuwe type, die voor de dictatuur van het proletariaat strijdt, een vaste geslotene Partij, geleid door een autoritatief centrum en die in staat is om de strijd van de arbeidersklasse en andere uitgebuite werkers in Indonesia voor de sociale, economische en politieke bevrijding te leiden en tot een blij-

vende overwinning te voeren. Immers alleen een dergelijke, politiek en organisatorisch sterke revolutionaire proletarische Partij is in staat, om aan de gehele beweging in Indonesia waarachtige, anti-imperialistische leiding te geven. Alleen een zodanige Partij, die in Indonesia niet anders kan zijn dan de Partai Komunis Indonesia, sectie van de Kommunistische Internationale, kan aan alle spontane bewegingen in Indonesia, een bewuster, planmatiger anti-imperialistisch en anti-feodaal karakter verlenen en de werkende massa in stad en land tot het peil van bewust handelen verheffen.

Een andere weg is er niet, om aan de miljoenen uitgehongerde, landloze verpauperiseerde en met volledige ondergang bedreigde werkende boeren en andere uitgebuite werkers in de dorpen welvaart en geluk te bezorgen. De pogingen van de imperialistische regering om de „bapak Tani” in Indonesia te „helpen” door middel van „kolonisaties” en dergelijke manouvres, een „uitweg” voor de werkende boer in Indonesia die ook door de nationaalreformisten zozeer wordt aangeprezen en gepropageerd (zoals onlangs weer door den heer Koesoemo Oetojo), is geen uitweg uit ellende, honger, knechting en uitbuiting uit de in Indonesia heersende chronische landbouwcrisis. Integendeel, deze en alle andere imperialistische en nationaalreformistische „hulpverleningen” bedoelen slechts om de steeds toenemende verzetsgeest van de werkende massa op het land tegen imperialistisch-feodalistische onderdrukking en uitbuiting, in voor het huidige stelsel in Indonesia ongevaarlijke beddingen te leiden.

Zolang het imperialistisch-feodalistische regiem in Indonesia nog niet vernietigd is, zolang zal de overweldigende meerderheid der bevolking in Indonesia steeds in het moeras van onderdrukking en uitbuiting gedompeld blijven. De politiek van het verbod van invoer van buitenlandse rijst, waarbij de overheersers tegelijkertijd een groot deel van de rijst van de Indonesische boer wegroven, verslechtert hoe langer hoe meer het „levens”-peil van de werkende boeren, in het bijzonder van de kleine boeren en landarbeiders, en dient slechts de belangen van de rijsthandelaren, rijstimporteurs en rijke boeren. Het hoeft dus niemand te verwonderen, wanneer tegenwoordig het verkopen van grond voor een kwartje per roe door arme boeren in Indonesia een alledaags verschijnsel is geworden. Immers geld is tegenwoordig ongehoord schaars, ja zelfs in de meeste gevallen absoluut niet aanwezig in het Indonesische dorp, en geld moet er zijn, voor de betaling van de ondragelijke belastingen en voor een hapje rijst!

Ook de nieuwe imperialistische politiek betreffende het crediet verband voor de rijke boeren, verder de regeling van de credietverstrekking door de volkscredietbanken, heeft slechts ten doei de rijke boeren en woekeraars in hun rooftocht ten koste van de arme en middelboeren te steunen. Terwijl toch aan de ene kant de arme en kleine boeren helemaal geen cre-

diet kunnen verkrijgen, wordt het verlenen van crediet aan de rijke boeren en Indonesische landheren door de imperialistische bourgeoisie op alle mogelijke manieren vergemakkelijkt, waardoor deze laatsten dan in staat zijn, om hun bedrijf te verbeteren door de aanschaffing van meststoffen, kleine machines, vee, enz., en om door middel van woekercontracten en andere uitpersingsmethoden de arme en kleine boeren nog meer leeg te plunderen.

Het is deze politiek van de imperialistische bourgeoisie om de „tani jang tjerdik”, de „vernuftige boer”, te helpen middels allerhande regelingen en loonroof ten opzichte van de landarbeiders, die de keuterboeren en de landarbeiders nog meer in het moeras van ellende en nood doet zinken.

In deze situatie betekenen de pogingen van sommige nationaal-reformistische leiders om de volgens hun terminologie naderende „agrarische ruk” oftewel agrarische revolutie te verhinderen, in doodgewone woorden dus niet anders dan de roof- en hongercampagne van de imperialistische bourgeoisie en haar aanhang mede te helpen organiseren. Ook de door de nationaal-reformistische leiders gevoerde propaganda van middelen „ter ondersteuning van de werkende massa der boerenbevolking”, zoals bijvoorbeeld „Het organiseren van collectieve bedrijven” (program van de Pendidikan Nasional Indonesia), „de bevordering van de Swadeshi” (Mr. Ali Sastroamidjojo en andere kopstukken van de Partai Indonesia) en „de stichting van productie-coöperaties in de dorpen en van verbruikscöoperaties in de steden”, (program van Mohammed Hatta), om maar enige van de vele te noemen, komen in wezen slechts neer op het afleiden en in een dood slop doen uitlopen van de anti-imperialistische en anti-feodalistische strijd van de werkende boerenmassa, welke strijd tans begint zich te ontketen.

De enige uitweg voor de werkende boerenmassa is de revolutionair geleide massa-strijd voor haar dringende dagelijkse belangen en verdere hogere eisen, voor de volledige vernietiging van het imperialistisch-feodalistische regiem. Deze strijd betekent een strijd voor de confiscatie en verdeling van ruim 5 miljoen Ha. grond voor de imperialisten, vorstjes, landheren, rijke en woekerboeren op Java, van meer dan 10 miljoen Ha. door genoemde uitbuiters in de gebieden buiten Java en Madoera geannexeerde gronden, voor de opheffing van tientallen miljoenen dagen herendiensten en andere dwangdiensten, verder de afschaffing van de landrente, het hoofdgeld en nog zoveel andere belastingen die de werkende boerenbevolking uitpersen, voor de annulering van alle schulden aan de woekeraars vanaf de imperialistische regering tot en met de doodgewone geldschietters, voor de kosteloze beschikbaarstelling van geroofde rijst en andere zaken door de „desa-schuren”, pandhuizen en andere instellingen van de imperialistische bourgeoisie, voor de organisatie van de bevoeding in 't belang van de sawahs der werkende boeren, voor de verbetering van het levenspeil

der landarbeiders, voor de macht aan de werkende boeren en landarbeiders in de dorpen!

Deze agrarische revolutie kan niet tot een overwinning leiden, indien zij niet eng verbonden wordt met de strijd voor de nationale onafhankelijkheid, voor de oprichting van de revolutionair-democratische dictatuur der arbeiders en boeren. Zij kan niet veroverd worden, indien zij niet geleid wordt door de meest revolutionaire klasse, dat is de arbeidersklasse in Indonesia. Deze arbeidersklasse kan en zal de hegemonie in de anti-imperialistische en agrarische revolutie in Indonesia veroveren, indien zij georganiseerd en geleid wordt door een sterke revolutionaire proletarische Partij. En tenslotte zal deze agrarische revolutie niet doorgevoerd kunnen worden, indien zij niet van nu af aan wordt voorbereid en georganiseerd, in de dagelijkse strijd van de werkende massa in het dorp in innige samenhang met de dagelijkse strijd van de arbeiders in de steden, voor hun meest dringende dagelijkse eisen.

Het is derhalve gebiedende taak van de Kommunisten en alle eerlijke anti-imperialisten in en buiten Indonesia, om alle noodzakelijke arbeid voor dit doel te verrichten. Des te klemmender is deze revolutionaire eis in deze periode waarin de imperialistische bourgeoisie en haar aanhang hun roof-, uithongerings- en onderdrukkingspolitiek op de spits drijven en bewust koers zetten op deelname aan een nieuwe imperialistische wereldoorlog, en waarin het radicaliseringsproces en het proces van anti-imperialistische en anti-feodalistische bewustheid onder de brede lagen der uitgebuite bevolking van Indonesia zich meer en meer en in voortdurend sneller tempo ontwikkelt. Alle organisaties in de dorpen, die massa's van uitgebuite werkers omvatten, in de eerste plaats de verschillende boerenorganisaties die onder leiding van nationaalreformistische en feodale lieden nog staan, moeten benut worden om de werkende massa te mobiliseren, te organiseren en te leiden voor en in haar dagelijkse strijd.

Deze dagelijkse strijd voor alle dringende belangen der uitgebuite werkers op het platteland moet voorbereid, georganiseerd en doorgevoerd worden, en steeds meer uitgebreid worden tot en verbonden worden met de strijd in andere dorpen, districten, gewesten, enz; zij moet innig verbonden worden met de strijd van de arbeiders en andere uitgebuite werkers in de steden en doorgevoerd worden als een noodzakelijk onderdeel van de algemeen anti-imperialistische en anti-feodalistische strijd. Alleen deze revolutionaire uitweg kan en zal de eeuwenlang geknechte en geknevelde miljoenenmassa der Indonesische boerenbevolking in enge strijdbondgenootschap met de arbeidersklasse en onder leiding van de laatste, werkelijke Welvaart, Vrijheid en Macht geven!

KARL MARX' „KRITIEK OP HET PROGRAM VAN GOTHA"

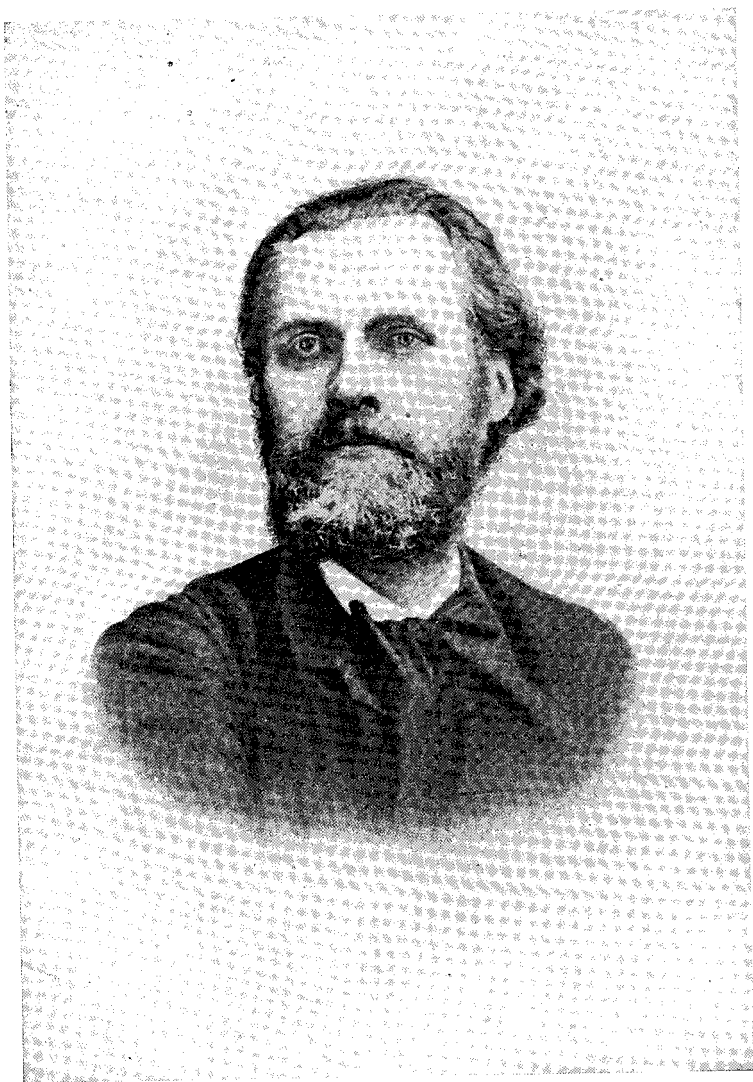
v. VEEN

Binnenkort zal in Nederlandse vertaling bij de uitgeverij Pegasus verschijnen de „Kritiek op het program van Gotha" van Karl Marx. De uitgave van dit zeer belangrijke geschrift van Marx in onze taal mag met het volste recht een evenement genoemd worden: een zeer belangrijke principiële studie van Marx zal hiermee voor het eerst in Nederland worden gepubliceerd. Aan dit van het jaar 1875 daterende geschrift zullen een aantal brieven van Marx en Engels over het program van Gotha worden toegevoegd, benevens een tweetal beschouwingen van Lenin over de kritiek op dat program, terwijl een uitvoerige inleiding en een groot aantal verhelderende aantekeningen zullen dienen als steun bij de lezing en bestudering er van.

De „Kritiek op het program van Gotha" is naast het „Communistisch Manifest" een der belangrijkste programmatische werken van Marx. Op een betrekkelijk klein aantal bladzijden, in korte kernzinnen ontwikkelt hij de voornaamste theoretische grondstellingen van het program van de partij van het proletariaat.

Wat speciaal in onze tijd van zeer grote betekenis is, is dat Marx in dit geschrift zich in het bijzonder bezig houdt met het vraagstuk van de overgangperiode van het kapitalisme naar het communisme. Juist thans, nu onder de dictatuur van het proletariaat in de Sowjet-Unie zich deze overgang voltrekt, krijgen de theoretische uiteenzettingen van Marx voor ons een zeer bijzondere betekenis, omdat er op zo treffende wijze uit blijkt, hoe de politiek van de bolsjewistische partij de directe voortzetting is van de politiek, die Marx en Engels hun gehele leven hebben gevoerd, en vooral ook, omdat er scherp uit naar voren komt, dat de huidige strijd van de KPdSU en de Komintern tegen al de verschillende vormen van het hedendaagse opportunisme en tegen het contra-revolutionaire Trotskisme de voortzetting is van de strijd, die zij hun gehele leven tegen dergelijke tendenzen hebben gevoerd.

Met zijn „Kritiek" nam Marx in Mei 1875 stelling tegen de grove opportunistische fouten, die de leiders van de Duitse sociaal-democratie ten aanzien van principiële en programmatische kwesties bij de samensmelting van de beide toenmalige Duitse arbeiderspartijen (de door Liebknecht en Bebel geleide „Sozialdemokratische Arbeiterpartei Deutschlands", de zogenaamde „Eisenacher" en de door Hasenclever, Hasselmann en Tölcke geleide partij van Lassale, de „Allgemeine Deutsche Arbeiterverein") hadden gemaakt. Deze beide partijen waren ontstaan in de 60-er jaren van de vorige eeuw, toen het vraagstuk van de stichting van een Duitse eenheidsstaat nog niet beslist was, een vraagstuk, dat wegens zijn algemeen nationale betekenis ook tijdens de revolutie van 1848-49 een zeer grote rol speelde,

F. DOMELA NIEUWENHUIS

doch onopgelost bleef. Dit vraagstuk kon slechts op tweeërlei wijze worden opgelost: óf door een burgerlijk-democratische revolutie, die het „voorspel" van een proletarische revolutie kon en moest zijn, zoals Marx en Engels reeds in 1847 hadden geschreven, — óf op „Pruisische wijze", d.w.z. door de vereniging van Duitsland onder de hegemonie van de militaristisch-bureaucratische, half-feodale Pruisische monarchie, door de stichting van een burgerlijk-jonkerlijke staat. De partij van Liebknecht en Bebel streed onder sterke invloed van Marx en Engels voor de oplossing volgens de eerste wijze; de Lassalleanen daarentegen, die de politiek van Lassalle (die in de strijd voor de verbetering van de economische toestand van de arbeiders op de ondersteuning door de jonkerstaat rekende) voortzetten, voerden een politiek, die in de praktijk de oplossing van het vraagstuk van de vereniging van Duitsland volgens de methoden der jonkers begunstigde. Daarom brandmerkte Marx de Lassalleanen en noemde hen de „koninklijk-Pruisische socialisten". Een reeks van oorlogen, vooral de Duits-Franse oorlog van 1870-71, het verbond dat de bourgeoisie uit vrees voor het proletariaat met de jonkers sloot, de lafheid van het Duitse kleinburgerdom, de zwakheid en onrijpheid van het Duitse proletariaat, de nederlaag van de Parijse Commune, dat alles leidde er toe, dat het vraagstuk van de vereniging van Duitsland juist op „Pruisische" wijze werd opgelost. Aldus kwam één der in politiek opzicht belangrijkste verschillen tussen de beide arbeiderspartijen te vervallen.

De partijleden en arbeidersmassa's eisten de vereniging, maar Marx zag een gevaarlijk opportunisme in de beginselloosheid, waarmee de leiders van de Eisenachers een program in elkaar knoeden, dat een mengelmoesje was van vóór-Marxistische, voornamelijk Lassalleaanse dogma's, vulgair-democratische eisen en geheel verdraaide communistische stellingen. Marx beschouwde zulk een eclectisch program als totaal onbruikbaar. Volgens Marx' mening haalde zulk een program het gevaar van sectarisme en kleinburgerlijke ontaarding van de partij binnen, en zette het alle deuren wagewijd open voor het opportunisme. Tegen dit gevaar nam Marx in zijn „Kritiek" stelling.

Het is geen toeval, dat dit geschrift van Marx, dat voor het eerst door Engels in „Die Neue Zeit" in 1891 gepubliceerd werd, toen in de Duitse sociaal-democratie de opportunistische tendenzen zich ten anderen male versterkten, door de Duitse sociaal-democratie later niet meer is uitgegeven. Evenmin als het een toeval genoemd mag worden, dat het, na de publicatie in 1891, voor het eerst weer in 1934 door het Marx-Engels-Lenin-Instituut te Moskou onder redactie van W. Adoratski, voorzien van een uitvoerige inleiding, commentaar en aanhangsels, werd uitgegeven.

Het centrale punt in de „Kritiek op het program van Gotha"

wordt gevormd door de analyse van de „ontwikkeling van het toekomstige communisme" in nauwe samenhang met het vraagstuk van de revolutionaire dictatuur van het proletariaat.

De grote principiële en praktische betekenis van dit gedeelte van de „Kritiek" heeft Lenin in het jaar 1917 zeer sterk in het licht gesteld in zijn geschrift „Staat en Revolutie", waarin hij de door Marx opgestelde idee van de dictatuur van het proletariaat ontwikkelde. Lenin zegt daar:

„De meest uitvoerige bespreking van dit vraagstuk (nl. van de economische grondslagen voor het afsterven van de staat) geeft Marx in zijn „Kritiek op het program van Gotha" ... Het polemische deel van deze waardevolle uitgave, dat uit een kritiek op de Lassalleanen bestaat, heeft het positieve deel er van om zo te zeggen in de schaduw gesteld, namelijk: de analyse van het verband tussen de ontwikkeling van het communisme en het afsterven van de staat" (vgl. Marxistische Bibliotheek, dl. 5: Lenin, Staat en Revolutie, blz. 69).

Verder schrijft Lenin:

... Terwijl Marx het vraagstuk van de ontwikkeling van de communistische maatschappij stelt, stelt hij het... op grond van het feit, dat het communisme uit het kapitalisme te voorschijn komt, zich historisch uit het kapitalisme ontwikkelt, het resultaat vormt van de werkingen van een maatschappelijke kracht, die door het kapitalisme wordt voortgebracht. Bij Marx vinden we geen spoor van een poging om utopieën te construeren, te fantaseren over datgene wat men niet weten kan. Marx stelt het vraagstuk van het communisme, zoals een natuuronderzoeker de vraag zou stellen naar de ontwikkeling van een nieuwe, laat ons zeggen biologische soort, waarvan hem bekend was, dat hij zo en zo is ontstaan en in deze of die bepaalde richting zich wijzigt. (T.a.p. blz. 70).

Zonder zich met utopieën in te laten, heeft Marx nader aangetoond, wat zich NU met betrekking tot de toekomst bepalen laat, nl. het onderscheid tussen de lagere en de hogere fase (trap, étape) van de communistische maatschappij... Hij geeft een nuchtere berekening, hoe de socialistische maatschappij eigenlijk zal hebben huis te houden. Marx analyseert concreet de levensvoorwaarden van zulk een maatschappij zonder kapitalisme... (T.a.p. blz. 76).

De analyse van de kapitalistische maatschappij en van de onvermijdelijke loop harer ontwikkeling, de situatie en de rol van het proletariaat in haar, de analyse van de „economische grondslagen voor het afsterven van de staat" leidden Marx tot de conclusie van de noodzakelijkheid en de onvermijdelijkheid van een „politieke overgangperiode tussen de kapitalistische en de communistische maatschappij". De staat van deze overgangperiode „kan niets anders zijn dan de revolutionaire dictatuur van het proletariaat."

In deze „beroemde verklaring van Marx — schreef Lenin in zijn geschrift over den renegaat Kautsky — vinden wij de samenvat-

ting van heel zijn revolutionaire leer" (Zie Marx. Bibl., dl. 8; Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, blz. 8) In het jaar 1918 had Kautsky de (laat ons zeggen) vrijmoedigheid, te verklaren, dat de leuze van de dictatuur van het proletariaat (hij karakteriseerde haar als „woordje") door Marx slechts een enkele keer in de „Kritiek op het program van Gotha" zou zijn opgesteld. Dat is natuurlijk een onwaarheid. In werkelijkheid loopt de idee van de dictatuur van het proletariaat als een rode draad door de gehele leer, door alle werken van Marx en Engels. Maar ongetwijfeld heeft Marx in de „Kritiek" deze idee het treffendst getormuleerd en haar door een uitgebreide analyse van de ontwikkeling der communistische maatschappij gemotiveerd, waarbij hij op het vraagstuk van de „gebruikmaking van de macht van het proletariaat voor de vestiging van het socialisme, voor de opheffing der klassen, voor de overgang naar de klassenloze maatschappij, naar de maatschappij zonder staat" (Stalin) zeer uitvoerig is ingegaan.

De ervaring van de revolutie in Rusland, de ervaring van meer dan 17 jaar proletarische dictatuur en socialistische opbouw in de Sowjet-Unie, het program van het tweede vijfjarenplan — het vijfjarenplan ter opheffing van de klassen en de vestiging van de klassenloze socialistische maatschappij — en de taak, welke thans het proletariaat van de kapitalistische landen te vervullen heeft, hebben de door Marx gegeven analyse van de „overgang van het kapitalisme naar het communisme" volkomen bevestigd. En ook de hoge waardering van deze analyse door Lenin in zijn geschrift „Staat en Revolutie" is bevestigd. Duidelijk is geworden de zeer grote betekenis van de onverbiddelijke strijd, die Lenin tegen de renegaten van het Marxisme van het slag Kautsky heeft gevoerd, die alle grondgedachten van Marx vervalsten, tegen de sociaal-verraders, die geheel zijn overgelopen naar het leger der contra-revolutionaire bourgeoisie.

De door Marx in de „Kritiek" gegeven concrete analyse van de „levensvoorwaarden van een maatschappij, waarin geen kapitalisme meer zal zijn", krijgt bijzondere betekenis in verband met de strijd, die de KPdSU tegenwoordig voert tegen de linkse „gelijkmakerij" op het gebied der loonpolitiek, van het tariefstelsel, welker onjuiste organisatie leidt tot fluctuatie van de arbeidskrachten, die één der hoofdoorzaken is van het achterblijven van sommige industrietakken in de Sowjet-Unie en die daardoor de socialistische opbouw remt.

Lenin heeft zich herhaaldelijk uitgesproken tegen de oppervlakkige of huichelachtige „beschouwingen" over de gelijkheid, die in beide gevallen de bourgeoisie ten goede komen (Vgl. „Staat en Revolutie"). De KPdSU moest reeds in 1926 met de grootste beslistheid het demagogische geklets over de gelijkheid afwijzen, toen Sinowjew in het artikel „De Philosophie van het tijdperk" (September 1925) met deze leuze optrad.

Toen in 1933 de kleinburgerlijke overblijfselen, vooroordelen en

tendenzen bij een deel van de economen en vakverenigingsmensen in de Sowjet-Unie zo'n schadelijke uitwerking hadden op verschillende gebieden van de socialistische opbouw van de volkshuishouding, wees Stalin in zijn historische rede op het congres der economen er op, dat de opheffing van de „linkse" gelijkmakerij één der voorwaarden voor de succesvolle doorvoering van het vijfjarenplan in vier jaren vormde, en beriep hij zich onmiddellijk op Marx, waarbij hij in de eerste plaats de in de „Kritiek op het program van Gotha" vervatte uiteenzetting van de levensvoorwaarden in de eerste fase van de communistische maatschappij, d.i. onder het socialisme, op het oog had. De betreffende passage uit de rede van Stalin luidt:

„Marx en Lenin zeggen, dat het onderscheid tussen gekwalificeerde en niet-gekwalificeerde arbeid zelfs onder het socialisme, zelfs na de opheffing der klassen, zal bestaan, dat eerst onder het communisme dit onderscheid zal verdwijnen, dat dientengevolge het „arbeidsloon" zelfs onder het socialisme overeenkomstig de prestatie, niet echter overeenkomstig de behoeften betaald moet worden. Maar onze gelijkmakers onder de economen en vakverenigingsmensen kunnen zich daar niet mee verenigen en menen, dat dit verschil onder ons Sowjetsysteem reeds verdwenen is. Wie heeft gelijk? Marx en Lenin of de gelijkmakers? Het is aan te nemen, dat Marx en Lenin gelijkhebben. Doch daaruit volgt, dat diegenen, die het tariefsysteem op de „principes" van de gelijkmakerij opbouwen, zonder rekening te houden met het verschil tussen gekwalificeerde en niet-gekwalificeerde arbeid, met het Marxisme, met het Leninisme breken."

Toen Stalin de oorlog verklaarde aan de gelijkmakerij, en de partij, de vak- en economische organisaties in de Sowjet-Unie de weg van de consequente vervulling van deze hoogst belangrijke voorwaarde voor de succesvolle economische opbouw insloegen, gaven de burgerlijke en sociaal-demokratische critici in het buitenland, de rechtse en „linkse" critici in de Sowjet-Unie uiting aan hun leedvermaak over dit parool van Stalin en vielen er met alle mogelijke huichelachtige tegenargumenten op aan. Ze spraken van concessies aan de kapitalistische methoden, van het afstand doen van het communistische beginsel, de verloochening van de principes van het Marxisme.

In een onderhoud met den Duitsen schrijver Emil Ludwig verklaarde Stalin met verwijzing naar de „Kritiek op het program van Gotha" over dit vraagstuk het volgende:

„Een socialisme, waaronder alle mensen hetzelfde loon, dezelfde hoeveelheid vlees, dezelfde hoeveelheid brood krijgen, dezelfde kleren dragen, dezelfde levensmiddelen in gelijke hoeveelheid krijgen, — zulk een socialisme kent het Marxisme niet. Het Marxisme zegt alleen: zolang de klassen niet definitief opgeheven zijn, zolang niet de arbeid van een bestaansmiddel voor de noodzakelijkste levensbehoeften tot vrijwillige maatschappelijke arbeid is geworden, zullen de mensen voor

hun arbeid overeenkomstig de prestatie betaald worden. „Een ieder overeenkomstig zijn capaciteiten, een ieder overeenkomstig zijn prestatie" — dat is de Marxistische formule van het socialisme, d.w.z. de formule van het eerste stadium van het communisme, van het eerste stadium van de communistische maatschappij. Eerst in een hoger stadium van het communisme, eerst in een hogere fase van het communisme zal ieder, die arbeid verricht in overeenstemming met zijn capaciteiten, voor zijn arbeid overeenkomstig zijn behoeften betaald worden. „Een ieder overeenkomstig zijn capaciteiten, een ieder overeenkomstig zijn behoeften."

Het is volkomen duidelijk, dat verschillende mensen verschillende behoeften hebben en ook onder het socialisme zullen hebben. Het socialisme heeft nooit het onderscheid ten opzichte van smaak, hoeveelheid en hoedanigheid der behoeften ontkend. U moet lezen, hoe Marx Stirner wegens zijn neiging tot gelijkmakerij kritiseerde, u moet Marx' kritiek op het program van Gotha van het jaar 1875 lezen, u moet de latere werken van Marx, Engels, Lenin lezen, en u zult zien, met welk een scherpte zij de gelijkmakerij aanvallen. De gelijkmakerij heeft haar grond in de boerse denkwijze, in de psychologie van de gelijke verdeling van alle goederen, in de psychologie van het primitieve boerse „communisme". De gelijkmakerij heeft met het Marxistische socialisme niets gemeen. Slechts lieden, die het Marxisme niet kennen, kunnen zich de zaak zo primitief voorstellen, alsof de Russische bolsjewiki alle goederen op één hoop gooien en ze dan gelijk opdelen willen. Zo stellen mensen zich de zaak voor, die niets met het Marxisme gemeen hebben. Zo hebben mensen zich het communisme voorgesteld, als de primitieve „communisten" uit de tijd van Cromwell en de Franse revolutie. Maar het Marxisme en de Russische bolsjewiki hebben niets gemeen met deze „communisten" der gelijkmakerij."

De practijk van de socialistische opbouw in de UdSSR is een voortreffelijke historische toetssteen voor de juistheid van de zeer diepe analyse en gedurfde wetenschappelijke voorspelling van Marx in de „Kritiek op het program van Gotha".

Terwijl de KPdSU de strijd tegen de kleinburgerlijke gelijkmakerij voert en haar onder het vuur neemt van de bolsjewistische zelfkritiek, strijdt zij voor het werkelijke Marxisme-Leninisme, tegen de kleinburgerlijke, opportunistische vervalsing van het wetenschappelijke, proletarische communisme van Marx en Lenin.

NIEUWE PUBLICATIES

PARLEMENT EN KIEZER

Jaarboekje samengesteld door J. A. Jungmann en F. K. van Iterson
1934—35. 24ste ajargang — 's Gravenhage. Martinus Nijhof — 382 blz.

Het jaarboekje „Parlement en kiezer” bevat tal van gegevens, die men in het politieke leven nu en dan nodig heeft. Zo vindt men er o.a. de uitslag van de verkiezing voor de Tweede Kamer in 1933, de samenstelling van de beide kamers en van de Provinciale Staten, een kort levensbericht van de ministers en de leden van de beide kamers der Staten-generaal, de troonredes van de laatste twee jaren, een overzicht van de voornaamste werkzaamheden der Staten-generaal gedurende de zitting 1933/34, de verdeling van het rijk en de provincies in kieskringen, enz. Dan vindt men er een overzicht van partijprogramma's en partij-aangelegenheden, waarin men over de verschillende politieke partijen allerlei merkwaardigs kan lezen. Over de CPH vindt men slechts de leuzen, in de kamerverkiezing van 1933 gesteld. Het is een boekje, waaraan men in de politiek nu en dan wel wat heeft.

Wegens plaatsgebrek moet de bespreking van Nico Rost over „de Ruitentikker” en verdere boekbesprekingen blijven staan tot het volgend nummer.

TIJDSCHRIFTEN

Deze rubriek wil een overzicht verschaffen van de artikelen, die op verschillend gebied in de internationale Marxistische tijdschriften-literatuur verschijnen.

RUNDSCHAU

über Politik, wirtschaft und Arbeiterbewegung.
Nummer 20 (28 Maart '35).

Nummer 20 opent met een artikel van **Hans Behrend**: de terreur van Hitler raast! Alles voor de redding van de gekerkerde strijders voor vrijheid en vrede: Maddalena, Stamm en Rembte. **J. Berlioz** (Paris) behandelt de gemeenteraadsverkiezingen in Frankrijk, die hij een grote politieke slag noemt. **L. F. Boross** schrijft over het verloop van de 1ste Mei in het land van het zegevierende socialisme. Ook is in dit nummer opgenomen een verslag

De hieronder genoemde tijdschriften zijn verkrijgbaar door bemiddeling van de uitgeverij en boekhandel „PE-GASUS”, Hemonystraat 5, Amsterdam.

van de 1ste Mei betogingen in de kapitalistische landen.

R. Bishop (Londen) geeft een beschouwing over het jubileum van de koning van Engeland.

Van **J. Sta'in** is opgenomen het artikel, dat hij heeft geschreven op de 50ste geboortedag van Lenin en afgedrukt werd in de „Prawda” van 23 April 1920: „Lenin als organisator en leider van de K.P.R. (b) en dat behandelt het tactische plan van Lenin in de revolutie van 1905. Behalve dit artikel is ook opgenomen het hoofd-artikel uit de „Prawda” van 25 April 1935 en een artikel van M. Ljadow: „Uit verre dagen”, naar aanleiding

van de herdenking van het 3de Partijcongres.

Nemo noemt de invoering van de algemene dienstplicht — een nieuwe etappe van de oorlogsvoorbereiding van het Duitse fascisme.

Bela Kun schrijft over de IIde Internationale op zoek naar een nieuwe verblijfplaats.

Uitvoerig wordt geschreven over het 10de rijkscongres van de Communistische Jeugdbond van Oostenrijk onder „Literatuur“ is opgenomen een beschrijving van het boek van **Wolfgang Langhoff**: „Moorsoldaten“.

Béla Kun publiceert een artikel over de Hongaarse radenrepubliek voor de criminele rechtbank.

Foe Pe Dei schrijft over de beslissen- de strijd van het Chinese Rode Le- ger in de provinciën Stetsjoean en Kwaitsjou.

De wekelijkse brief van **L. F. Boross** handelt over het strijd- en vreugde- feest — De Communistische partij voor dertig jaren en nu. Ook is er een artikel van denzelfden schrijver: De Sowjet-macht als massa-organisa- tie.

Tevens zijn opgenomen de 52 Mei- leuzen van 1935 en het staatsplan over de ontwikkeling van de vee- teelt in de S.U. en de mening van het sociaal-democratische Belgische kamerlid Brunfaut over zijn reis door de S.U.

DIE KOMMUNISTISCHE INTERNATIONALE

No. 8 (20 April '35). De aflevering opent met de oproep van de com- munistische Internationale op de 1ste Mei.

Daarna volgt de oproep van de Com- munistische partijen van Duitsland, Frankrijk, Engeland, Polen, Italië, Tsjecho-Slowakije, België, Oostenrijk, Hongarije en Litauwen tegen het dreigende oorlogsgevaar.

Vervolgens wordt de betekenis van de 1ste Mei 1935 uiteengezet, op welke dag de „strijdende proletari- ers van alle landen hun wil tot strijd voor de overwinning van de arbeidersklasse, voor de proletarische dictatuur, voor de sowjets, voor het socialisme zullen demonstreren.“

Wilhelm Pieck zet de betekenis van **Fiete Schulse** uiteen, die op 18 Maart j.l. door de fascistische rechtbank in Hamburg ter dood werd veroordeeld met „levenslang verlies van de bur- gerlijke ererechten.“

Erich bespreekt de strijdproblemen

van de Communistische jeugd in Duitsland.

Onder het hoofd: De tribune van het 7de wereldcongres van de Com- intern, schrijft allereerst **Li** over de vraag van de voorwaarden tot het oprichten van Sowjet-gebieden in half koloniale landen als antwoord op het artikel van W. Miro in het vorige nummer.

Verder is opgenomen de resolutie van het Centraal Comité van de C.P. Joegoslavië over de discussie binnen de partij in samenhang met het 7de wereldcongres van de com- intern, eveneens de resolutie van het Pol. Bureau van de C. P. Span- je. Tot slot een verslag van een belangrijke zitting van het Centraal Comité van de K.P.D. en de reso- lutie, die op 30 Januari 1935 door dit Comité werd aangenomen.

UNSERE ZEIT

Mei 1935. Dubbelnummer 4—5. 96 blz. (speciaal gewijd aan de weg voor het behoud van de vrede).

van **Max Richter**:

„Strijd tegen chauvinisme en oor- log in Hitler-Duitsland“. De dicta- tuur van Hitler oriënteert zich op de oorlog als uitweg uit de crisis. Ach- tereenvolgens behandelt hij dan: Het parool van Hitler: Alles voor de oor- log, dan het anti-fascistische parool: voor het bolwerk van de vrede. Ver- volgens de fascistische invloed op de jonge generatie; sociale manoeuvres op kosten der massa; de nieuwe golf van terreur; de geschiktheid van het fascisme om te manoeuvreren. Het be- sluit met: Ons vaderland — het ko- mende socialistische Duitsland.

„Een nieuwe etappe in de ontwikke- ling van de Sowjet-democratie“ is de titel van het artikel van **Kurt Sauer- land**.

Egon Erwin Kisch, geeft daarna het eerste artikel van zijn reis door Au- stralië: „Paardenrennen en zieken- huis“.

Rudolf Feistmann, geeft een zeer uit- voerige beschrijving over het op- nieuw invoeren van de algemene dienstplicht in Duitsland en de fascis- tische militaire psychologie.

Ook het artikel van **André**: De weg tot behoud van de vrede, houdt zich met Hitler-Duitsland bezig: Hitler, dat is de oorlog.

Romain Rolland: De rol van de schrij- vers in de huidige maatschappij, is een uitvoerig citaat uit het binnenkort te verschijnen boek van deze schrij- ver, dat verschijnt onder de titel: Door de revolutie de vrede.

Van den directeur van het anthropologisch museum te Moskou, **M. S. Plisedski** is er een bijdrage onder de titel: Hoe de anthropologie de dienaar werd van de bourgeoisie. Achtereenvolgens behandelt hij: De „wetenschappelijke” rechtvaardiging van Morton voor de onderdrukking van de negers; De „ontdekking” van het „Arisch” ras; „Mathematische” methode en het meten van de schedels; de nieuwe „theorie” voor Göbbels en voor de Japanners en tot slot de anthropologie in de Sowjet-Unie.

Johannes R. Becher, schrijft voor het schrijverscongres in Parijs over de macht van ons woord. Een goed gedocumenteerd artikel van **Robert Hammer** heeft tot onderwerp: Twee jaar fascistische werklozenpolitiek. Dan volgt een boekbespreking o.a. door **Alfred Kantorowicz** van het boek van **Wolfgang Langhoff**: Veen-soldaten.

In het bijvoegsel „Universum” o.a. een bijdrage van Prof. J. Aronsohn over de **Eremitage te Leningrad** en een gedicht van **Johannes R. Becher**, vom Träumen.

DOCUMENTS 35

Revue mensuelle de l' Association
Révolutionnaire Culturelle. (Maand-

blad van de vereniging voor revolutionaire cultuur, onder red. van F. de Brucq, J. Lavochery, E. Mensens, F. Piette, C. Racine, J. Stephanie en P. Vermeylen.

3 Jaargang no. 4, Juni, Juli 1935, Brussel.

Dit nummer bevat o.a. een zeer uitvoerig artikel van **Rierre Vermeylen** naar aanleiding van de overeenkomst, die op 2 Mei 1935 werd gesloten tussen Wladimir Potemkin, namens de URSS en Pier Laval voor Frankrijk.

Onder het hoofd: de Sowjet-literatuur en de nieuwe cultuur, wordt een beschouwing gewijd aan het Sowjet-schrijverscongres. In dit nummer vinden wij ook een critiek op de dichtbundel van Martien Beversluis: De Ruitentikker, door André Claudet en hij vraagt: Littérature sociale, littérature de transition? Peut-être... (sociale literatuur, literatuur van de overgang? Misschien...)

Tot slot wordt er in gememoreerd een lezing van Jean Richard Bloch over de wedergeboorte van de mens in de S.U., een rede uitgesproken, nadat reeds hadden gesproken **Malraux** over cultuur en revolutie en **Louis Aragon**: de schrijvers in de S.U. Het nummer bevat ook een korte bespreking van tijdschriften, w.o. het Mei-nummer van Communisme.

ONTVANGEN LITERATUUR

Hitlers Luftflotte Start-Bereit. met foto's, kaarten, en overzicht van alle Duitse vliegvelden. 200 blz. f 2.—
Law and Justice in Soviet Russia bij Harold J. Jabki. 1S. 6d.

Mr. Roosevelt's experiments. bij S. H. Bailey. 1S 6d.

Moscow Dialogues bij Julius F. Hacker, Ph.D. 300 blz. 8S 6d.

Marxism & Modern Thought bij N. I. Bukharin, A. M. Deborin, J. M. Ura-novsky, A. I. Frumenev, enz. 10S 6d.
Soviet Literature bij Gleb. Struve. 8S. 6d.

Soviet Russia fights Neurosis bij Frank-wood Williams, M.D. 7S 6d.

Red Medicine bij Sir Arthur Newsholme, K.E.B., M.D. and John Adams, Kingsbury, D.S., L.L.D. Crown 800 Illustrated 10S 6d.

Nieuwe mensen in Moskou door Mr. J. Huijts. Uitg. J. Brusse N.V. 1935 224 blz. f 2.50, f 3.—

Vorkriegs Imperialismus. Wolfgang Hallgarten. Uitg. Editions Méléore. Parijs 1935. 364 blz. f 3.—

Über die Änderungen in der Sowjet

Verfassung door W. M. Molotov. Uitg. Vegar 1935. 46 blz. Prijs f 0.10.

Studenten tegen fascisme. 48 blz. f 0.15.

Azef, de Verrader, deel twee. Gerard Vanter. Uitg. Boekengemeenschap der VVSU 1935. 157 blz. Prijs f 1.25.

13 Pfeilen. Ehrenburg. Uitg. Malik verlag 1935. 247 blz. Prijs f 2.10.

Das wertvollste Kapital die Menschen. J. W. Stalin. Uitg. Prometheus-Verlag 1935. 15 blz. f 0.05.

Bericht über die Tätigkeit der Regierung. W. M. Molotov. Uitg. Prometheus-Verlag 1935. 61 blz. f 0.15.

Aufgaben und Zielsetzung der Einheitsfront. Wilhelm Pieck. Uitg. Prometheus-Verlag 1935. 35 blz. f 0.10

Bericht des Volkskommissariats für Schwerindustrie. S. Ordshonikidse.

Vom VI zum VII Sowjet Kongres der UdSSR. V. W. Kuibychen. Uitgave Vegar 1935 91 blz. f 0.10.

Leninismus, Lesehefte für Schulen und Selbstunterricht no. 6. **Die nationale und koloniale Frage.** Uitg. Vegar 1935 175 blz.

Losse nummers van Kommunisme

15 cts. per nummer, franco post.

Januari-nummer bevat o.a.

Ontwikkeling van de crisis in Nederland

De terroristische aanslag als instrument van het fascisme

De strijd van de onderwijzers tegen de reactie

(Van dit nummer zijn slechts nog enkele exemplaren voorradig)

Februari-nummer bevat o.a.

Middenstand en het eenheidsfront

Moet de gulden omlaag?

Socialisme, cultuur en bouwkunst

Het Moskouse kindertheater

Maart-nummer bevat o.a.

Wibaut over het tweede vijfjarenplan

Welke richting wijst het congres der Sovjet-Schrijvers

„Rondom de Muiterij op de Zeven Provinciën” (boekbespreking)

April-nummer bevat o.a.

President Roosevelt's „New Deal”

Het Gobangrapport

Beeldende kunst in de U.S.S.R.

Mei-nummer bevat o.a.

Het 41ste congres der S.D.A.P.

Bouwkunst in de Sowjet-Unie

Rosa Luxemburg, (haar leven en werk) boekbespreking

Juni-nummer bevat o.a.

Het staatkundig stelsel der sociaal-democratie

De vernieuwing van het socialisme door de psychologen

De noodtoestand van de Indonesische Boer

Afscheid van S.P.D. Kamerad Erich Werst. (Bijdrage van Nico Rost)

Te bestellen bij Adm. van Kommunisme

Het Historisch Materialisme

door
C. Verborg

In dit boek worden behandeld de marxistische opvattingen omtrent maatschappij, techniek, eigendom, het recht, de godsdienst, de wetenschap.

Tevens wordt het verband tot het materialisme en het dialektisch materialisme uiteengezet.

Dit boek is onmisbaar voor hen die zich een vaste theoretische grondslag wil vormen voor de dagelijkse praktische strijd.

Uit de inhoud:

- I. De maatschappij.
- II. Het maatschappelijk zijn bepaalt het bewustzijn.
- III. Enige voorbeelden.
- IV. Verschillende productie-stelsels.
- V. De techniek.
- VI. De eigendom.
- VII. Het recht.
- VIII. Zede en sedelijkheid.
- IX. De godsdienst.
- X. De wetenschap.
- XI. De superioriteit der proletarische beschouwingwijze.
- XII. Het materialisme.
- XIII. Het dialektisch materialisme.
- XIV. Nadere verklaring van het historisch materialisme.
- XV. Enige tegenwerpingen tegen het historisch materialisme.
- XVI. Historisch materialisme als daad.
- XVII. Individu en maatschappij.

Het boek omvat 88 pag.

Prijs 35 cent.

Bestellen bij:

Hamonystraat No. 5 - Amsterdam (Z.) - Telef. 93761 - Postrekening 173127